

BÁCSKISKUN2030

BÁCS-KISKUN MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLATA

2021. MÁRCIUS

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TARTALOMJEGYZÉK

1	A KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ÉS CÉLJÁNAK ISMERTETÉSE	5
1.1	Az előzmények ismertetése	5
1.2	A tervezési folyamathoz való kapcsolódás	5
1.3	A környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során tett javaslatok hatása a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Programra	6
1.4	Az érintettek bevonása a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés kidolgozásába	6
1.4.1	A társadalmi egyeztetés folyamata	6
1.4.2	A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során	6
1.5	Felhasznált adatok, alkalmazott módszerek	6
1.5.1	A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása	6
1.5.2	Az alkalmazott módszertan	7
2	A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM ISMERTETÉSE	8
2.1	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program céljainak, tartalmának ismertetése, környezeti, társadalmi, gazdasági összefüggések	8
2.2	A változatok közötti választás indokai, a választást alátámasztó vizsgálat rövid leírása	11
3	A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSAI, KÖVETKEZMÉNYEI	12
3.1	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program cél- és eszközrendszerének vizsgálata, koherenciája és konzisztenciája	12
3.1.1	Koherencia-vizsgálat – a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program összefüggése más releváns tervekkel	12
3.1.2	Konzisztencia-vizsgálat	13
3.2	A meglévő környezeti konfliktusok és problémák bemutatása	17
3.2.1	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása	17
3.2.2	A fennálló környezeti konfliktusok, problémák és a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a program intézkedései elmaradnának	19
3.3	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósulásával környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása	20
3.3.1	Természeti erőforrás közvetlen igénybevételének vagy környezetterhelésnek a közvetlen előidézése	20
3.3.2	Társadalmi, gazdasági folyamatok kiváltása révén közvetett környezeti következményekkel járó folyamatok	21
3.4	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása esetén a környezetet érő hatások	24
3.4.1	Hatás a földre, talajra	24

3.4.2	Hatás a levegőre	25
3.4.3	Hatás a vízre, felszíni és felszín alatti vizekre (ide érte az ár- és belvizeket is)	25
3.4.4	Hatás az élővilágra, a természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra	26
3.4.5	Hatás az országos jelentőségű védett természeti, illetve Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére	27
3.4.6	Hatás a természeti erőforrások megújulására, használatára (ideértve az ásványvagyont is)	27
3.4.7	Hatás a klímára	28
3.4.8	Hatás az épített környezetre, települési környezetre, épített örökségre (ideértve a Világörökségi értékeket is)	28
3.4.9	Hatás a tájra, a táj eltartó képességére, helyi gazdaságra	29
3.4.10	Hatás a térszerkezetre, területfelhasználásra	29
3.4.11	Hatás az érintett emberek egészségi állapotára, életminőségére (ideértve a zaj- és rezgésterhelést is)	30
3.4.12	Hatás a környezettudatos magatartásra, életmódra	30
3.4.13	Hatás a honvédelemre	30
3.4.14	Hatás a hulladékgazdálkodásra	31
3.4.15	Hatás a természeti és ember által előidézett kockázatokra	31
3.4.16	Hatás új környezeti konfliktusok, problémák, kockázatok megjelenésére, meglévők felerősödésére	32
3.4.17	A megvalósítás kumulatív hatása	32
3.4.18	Az országhatáron átterjedő környezeti hatások lehetősége	34
3.5	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának társadalmi hatásai	34
3.5.1	Népességre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatások	34
3.5.2	Foglalkoztatásra gyakorolt hatások	35
3.5.3	Életminőségre, szabadidő eltöltésére, egészségi állapotra, szociális helyzetre gyakorolt hatások	35
3.5.4	A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások	35
3.5.5	Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatások	36
3.5.6	A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatások	36
3.6	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának gazdasági hatásai	36
3.6.1	A természeti erőforrásokra gyakorolt hatások	36
3.6.2	Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatások	37
3.6.3	A mezőgazdaságra gyakorolt hatások	38
3.6.4	Az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatások	38
3.6.5	Az idegenforgalomra gyakorolt hatások	38
3.6.6	A vízgazdálkodásra gyakorolt hatások	38
3.6.7	Az energetikára gyakorolt hatások	39
3.6.8	A közlekedésre gyakorolt hatások	39
3.6.9	A műszaki infrastruktúrára gyakorolt hatások	39
3.6.10	A térség versenyképességére gyakorolt hatások	39
3.7	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program összefoglaló értékelése a környezeti, társadalmi, gazdasági következmények alapján, feltárt konfliktusok értékelése, a környezeti, társadalmi, gazdasági szempontból elfogadható változatok meghatározása	40
4	A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ, KÖRNYEZETRE, TÁRSADALOMRA, GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK KEZELÉSE	41
4.1	Káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése	41

4.2	Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre	42
4.3	A feltárt gazdasági, társadalmi konfliktusok feloldására, a káros hatások ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések meghatározása	44
5	JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, INTÉZKEDÉSEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI	44
6	KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSA	45
6.1	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási javaslatok értékelése	45
6.2	Javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre	46
7	KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ	47

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1.	ÁBRA: A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM CÉLRENDSZERE	9
1.	TÁBLÁZAT: PRIORITÁSOK INTÉZKEDÉSI TERÜLETEINEK ÉS A STRATÉGIA (TERÜLETI CÉLOK) KAPCSOLATÁNAK MEGJELENÍTÉSE	14
2.	TÁBLÁZAT: EGYES INTÉZKEDÉSEK ÁLTAL POTENCIÁLISAN BEFOLYÁSOLT KÖRNYEZETI HATÁSVISELŐ KATEGÓRIÁK	17
3.	TÁBLÁZAT: TERMÉSZETI HATÁSVISELŐKRE GYAKOROLT NEGATÍV IRÁNYÚ HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE	20
4.	TÁBLÁZAT: TERMÉSZETI HATÁSVISELŐKRE GYAKOROLT POZITÍV IRÁNYÚ HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE	22
5.	TÁBLÁZAT: INTÉZKEDÉSEK HATÁSA EGYES, A TERMÉSZETI ÉS EMBER ÁLTAL ELŐIDÉZETT KOCKÁZATOKRA VONATKOZÓ INTÉZKEDÉSI KÉPESSÉGEKRE	31

1 A KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ÉS CÉLJÁNAK ISMERTETÉSE

1.1 Az előzmények ismertetése

Jelen hatásvizsgálat a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat megbízásából készült a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program elkészítését követően, a társadalmi egyeztetéssel párhuzamosan.

A Területfejlesztési Programot a Területfejlesztési Koncepció alapozta meg, amelyet 2020. december 1-jén bocsátottak társadalmisításra és 2021. januárban elkészült a koncepció területi hatásvizsgálata.

E hatásvizsgálat célja, a 2021-2027-es időszakra tervezett Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása a szakmai és társadalmi egyeztetésekben résztvevők, valamint a döntéshozók számára.

A dokumentum az alábbi jogszabályoknak megfelelően, azokkal összhangban került elkészítésre:

- 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet a területfejlesztési program, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól;
- 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról; E rendelet 1. számú melléklete szerint környezeti vizsgálatot kell készíteni az 1996. évi XXI. törvény 23. § (1) bekezdésének megfelelően készített területfejlesztési programra, így a megyei területfejlesztési programra is.
- 97/2009. (XII.21.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízgazdálkodási és tájvédelmi szakértői tevékenységről: a területi hatásvizsgálat környezeti értékelési részét e rendelet szerinti szakértői jogosultsággal rendelkező szakértő végezte el.
- A környezet védelméről szóló törvény (a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény: E törvény 44. § (1)) alapján a vizsgálatnak ki kell terjednie arra, hogy a tervezett előírások, intézkedések mennyiben befolyásolják, vagy javíthatják a környezet állapotát; illetve, hogy a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen kár érheti a környezetet vagy a lakosságot.

1.2 A tervezési folyamathoz való kapcsolódás

A hatásvizsgálat szervesen kapcsolódik a területi tervezés folyamatába. A területfejlesztési program stratégiai programrészét 2020. december 11-én társadalmisították, az operatív programrészt 2021. január 15-én. A területfejlesztési koncepció területi hatásvizsgálata az operatív programrésszel párhuzamosan készült, ezért 2021. január 15-én társadalmisították. A területfejlesztési koncepció hatásvizsgálatát emiatt a területfejlesztési stratégiai és operatív program kidolgozása során nem ismerték, így nem vehették figyelembe.

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program elkészítését követően annak környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai is megvizsgálásra kerülnek egy programszintű hatásvizsgálat keretében. A megyei Integrált Területi Program (ITP) már ezen hatások figyelembevételével készül el.

1.3 A környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során tett javaslatok hatása a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Programra

A környezeti, gazdasági és társadalmi konfliktusok feltárását követően javaslatok kerültek megfogalmazásra ezek feloldására a 4.1-4.3. fejezetekben bemutatottak szerint. A javaslatokat a területfejlesztési program felülvizsgálata során javasoljuk figyelembe venni.

1.4 Az érintettek bevonása a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés kidolgozásába

1.4.1 A társadalmi egyeztetés folyamata

Jelen hatásvizsgálat kidolgozásába két ponton is bevonásra kerültek az érintettek. Először – összhangban a 2/2005-ös kormányrendelettel – a hatástanulmány környezeti részére vonatkozó stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) tematikája került véleményeztetésre.

Ezt követően az elkészült hatásvizsgálat is véleményeztetésre került a 2/2005-ös kormányrendelet III. melléklete, illetve a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerint illetékes szervekkel, illetve 45 napra társadalmasításra is került az Önkormányzat honlapján.

1.4.2 A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során

A hatásvizsgálat 2/2005-ös kormányrendelet III. melléklete, illetve a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerint illetékes szervekkel történt véleményeztetése, és a 45 napos társadalmasítás során érkezett vélemények figyelembevételre kerültek.

1.5 Felhasznált adatok, alkalmazott módszerek

1.5.1 A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott célrendszer elkészítése, elfogadása és a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program Stratégiai Programrészének elfogadása között rendkívül kevés idő telt el, a társadalmasításuk részben párhuzamosan zajlott, emiatt a két célrendszere megegyezik. A célrendszert a koncepció értékelése során már vizsgáltuk, összevetettük a környezeti szempontból releváns alábbi stratégiák, programok és cselekvési tervek Bács-Kiskun megyét specifikusan érintő elemeivel, és az akkor tett megállapításokat a program értékelése során tett javaslatok esetén is felhasználtuk:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Program
- Országos Területrendezési Terv
- Program a Versenyképesebb Magyarországért
- Nemzeti Reformprogram 2020
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája 2019-2030
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)
- Nemzeti Tájstratégia 2017-2026
- Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.

- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030
- Jász-Nagykun-Szolnok Megye Területfejlesztési Programja (felülvizsgálat alatt)
- Csongrád-Csanád Megye Területfejlesztési Programja (felülvizsgálat alatt)
- Pest Megye Területfejlesztési Programja (felülvizsgálat alatt)
- Fejér Megye Területfejlesztési Programja (felülvizsgálat alatt)
- Tolna Megye Területfejlesztési Programja (felülvizsgálat alatt)
- Baranya Megye Területfejlesztési Programja (felülvizsgálat alatt)
- Magyarország Partnerségi Megállapodása 2021-2027 (előkészítés alatt)
- I. Éghajlatváltozási Cselekvési Terv
- IV. Energiahatékonysági Cselekvési Terv
- Energetikai Ásványvagyon-hasznosítási és Készletgazdálkodási Cselekvési Terv 2017
- Darányi Ignác Terv – Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020
- Egységes Közlekedés Fejlesztési Stratégia 2007-2020
- Energia és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terv 2015
- Hazai Elektromobilitási Stratégia, Jedlik Ányos terv 2.0
- A kisméretű szálló por (PM10) csökkentés ágazatközi intézkedési programja (2011)
- Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020
- Nemzeti Energia és Klíma Terv 2020-2050
- Nemzeti Energiastratégia 2030
- Nemzeti Épületenergetikai Stratégia 2015
- Nemzeti Erdő Stratégia 2016-2030
- Nemzeti Erdőtelepítési Program 2008
- Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Program
- Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia
- Negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015-2020
- Nemzeti Vízstratégia, Kvassay Jenő Terv 2017
- Országos Hulladékgazdálkodási terv 2009-2020
- Országos Levegőterhelés-csökkentési Program 2020
- Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia 2014-2023
- Fehérkönyv Magyarország Nemzeti Akvakultúra Stratégiájához a 2014-2023-as időszakra
- Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2013-2020
- Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia 2011-2020
- Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia
- Időügyi Nemzeti Stratégia
- Köznevelési Stratégia
- Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Stratégia a 2020 és 2025 közötti időszakra
- Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program 2014-2020

1.5.2 Az alkalmazott módszertan

A gazdasági, társadalmi hatások elemzése részben a Területfejlesztési Program stratégiai programrésze, részben a Területfejlesztési Konceptió területi hatásvizsgálata, részben pedig az aktuális

gazdasági, társadalmi folyamatok, problémák, valamint országos hatáskörű tervezési dokumentumok figyelembevételével történt.

A program hatásvizsgálata a koncepció hatásvizsgálatában tett megállapításokat egészíti ki a programban meghatározott, egyes prioritások mentén tervezett konkrét intézkedések várható környezeti, társadalmi, gazdasági hatásainak vizsgálatával. Az egyes fejezetekben bemutatott hatásoknál ezek az intézkedések is hivatkozásra kerülnek azok számozását is megjelölve.

A hatásvizsgálat természeténél fogva nem végez önálló adatgyűjtést, a meglévő rendelkezésre álló dokumentumokat vizsgálja, a várható hatásokat ezek elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával határozza meg.

A dokumentum tartalmi felépítése a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról előírásai alapján készült, kiegészítve azt a 218/2009. (X.6.) Korm. Rendelet által előírt területi hatásvizsgálat társadalmi és gazdasági elemeivel. Ily módon mindkét jogszabály előírásait teljesíti, hiszen a 218/2009 Korm. rendelet 9. § (2) bekezdése szerint az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet alapján elkészített környezeti értékelés a területi hatásvizsgálat környezeti szempontú elemzésének minősül. A tartalmi felépítést emellett az 1. fejezetben felsorolt további jogszabályok előírásainak, illetve a tematika-egyeztetésbe bevont egyes szereplők 1.4.2. A vélemények, szempontok figyelembevételével a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során c. fejezetben bemutatott specifikus igényeinek megfelelő elemekkel is kiegészítettük.

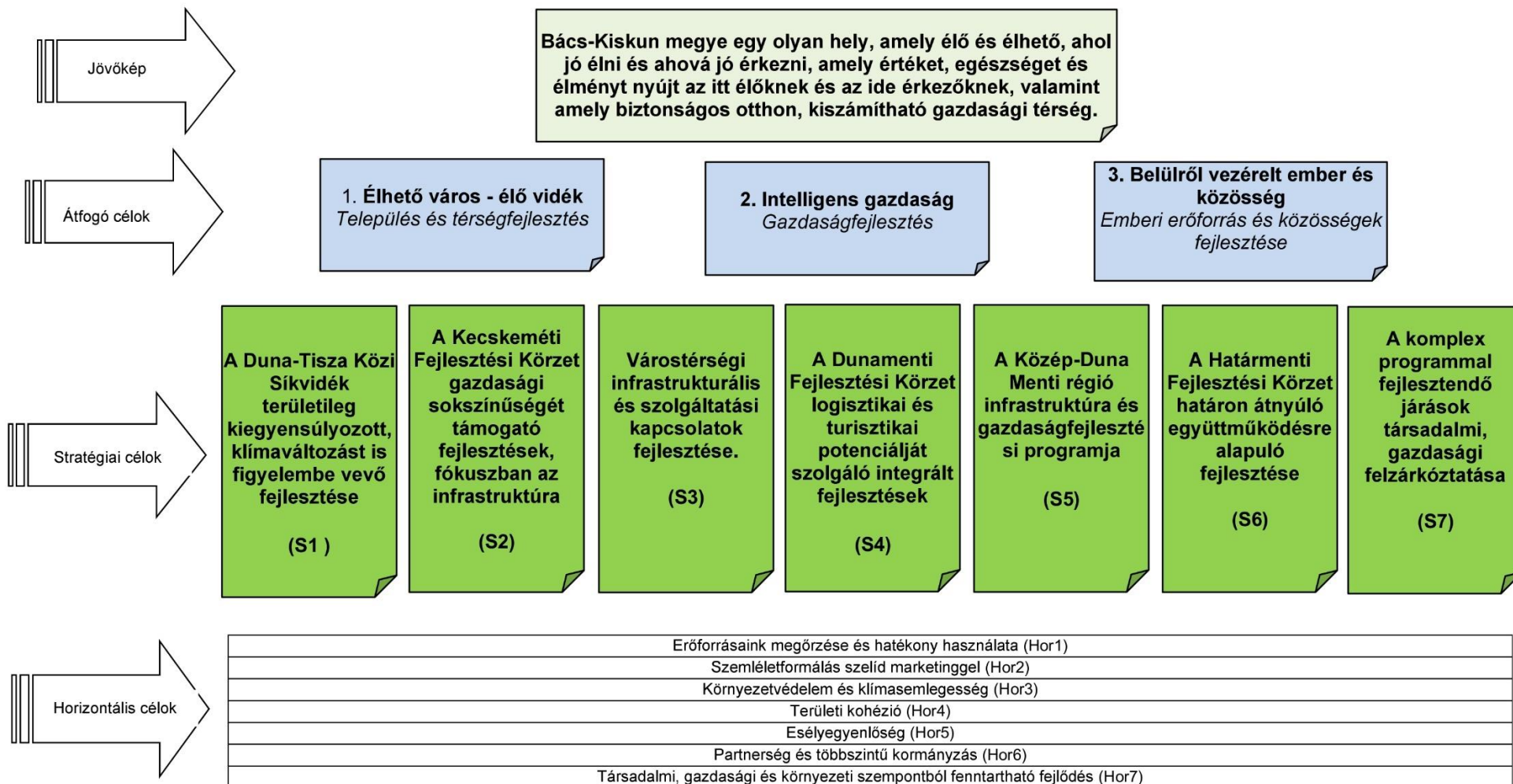
2 A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM ISMERTETÉSE

2.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program céljainak, tartalmának ismertetése, környezeti, társadalmi, gazdasági összefüggések

A program fő célja Bács-Kiskun megye jövőképe megvalósítása, miszerint Bács-Kiskun megye egy olyan hely, amely élő és élhető, ahol jó élni és ahová jó érkezni, amely értéket, egészséget és élményt nyújt az itt élőknek és az ide érkezőknek, valamint amely biztonságos otthon, kiszámítható gazdasági térség.

E jövőképet a megye 3 átfogó és 7 stratégiai cél megvalósításán keresztül tervezi elérni további 7 horizontális cél és elv mentén az alábbi ábrán bemutatottak szerint:

1. ábra: A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program célrendszere

A Területfejlesztési Program V. „A prioritások bemutatása” című fejezete 7 prioritást határoz meg. Tekintettel arra, hogy Bács-Kiskun Megye Stratégiai céljai a megye sajátosságai miatt mind területi célok, így a prioritások gyakorlatilag mindegyik stratégiai célhoz kapcsolódnak. A prioritások és a stratégiai célok pontos összefüggéseit is ábrázolja a stratégiai programrész. A prioritásokon belül a program az alábbi 23 intézkedést azonosítja:

- P1. Gazdaság- és foglalkoztatás élénkítés
 - o P1.1. A megye egészségturisztikai adottságaira, kulturális, épített, vallási és táji örökségére, aktív és egészséges turizmust támogató infrastruktúrájára épülő turizmus jövedelemszerzési potenciáljának erősítése attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése révén. Az attrakciók összekapcsolása túraútvonalak kialakításával a lovas turizmus és a kerékpáros turizmus igényeit figyelembe véve.
 - o P1.2. A kis- és középvállalkozások gazdasági súlyának növelése, különösen az autóiparon kívül.
 - o P1.3. A mezőgazdaság, élelmiszertermelés versenyképességének, fenntarthatóságának javítása, a feldolgozóiparon belül az élelmiszeripar megerősítése, a változó agrártermelés, agrárfejlesztéssel szinergiában.
 - o P1.4. A vállalkozásokat támogató és logisztikai szolgáltató ágazat fejlesztése.
 - o P1.5. Az autóipari beszállítók tevékenységének diverzifikálásának segítése az autóipari beszállítói térségben.
 - o P1.6. Innovációs potenciál jobb kihasználása.
 - o P1.7. Szektorok közötti partnerség, együttműködés erősítése.
 - o P1.8. Vállalkozások vezetésének generáció váltása
- P2 A vidék fejlesztése és a népességmegtartó képesség erősítése
 - o P2.1. Az országon belül legnagyobb arányban fellelhető tanyás térségek fenntartható társadalmi-gazdasági fejlesztése a tanyák sokféleségének figyelembe vételével (gazdasági funkció, lakófunkció, rekreációs funkció)
 - o P2.2. A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése
 - o P2.3. Több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés.
- P3 Térségi elérhetőség és mobilitás
 - o P3.1. A gyorsforgalmi úthálózat és a hozzá kapcsolódó főbb felvezető utak fejlesztésével a vidék élhetővé tétele, a vállalkozások és a lakosság mobilitásának javítása, a makrotérségi integráció fejlesztése.
 - o P3.2. Kerékpárhálózat kiépítésének folytatása.
 - o P3.3. A településen belüli úthálózat és egyéb, lakosságot és vállalkozásokat is kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése.
 - o P3.4. Közösségi közlekedés fejlesztése
- P4 Erőforrásaink megőrzése, fejlesztése és hatékony használata
 - o P4.1. Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal
 - o P4.2. A megye megújuló energiatermelésének növelése.
 - o P4.3. Elavult, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása.
- P5 Ember, család, közösség
 - o P5.1. Helyi közszolgáltatások fejlesztése.
 - o P5.2. A hátrányos helyzetű népességcsoportok felzárkózását, pályaorientációját támogató oktatás- és tudásfejlesztés a hátrányos helyzetű térségekben.

- P5.3. A civil szféra révén a helyi döntések előtérbe helyezése és a szolidaritás erősítése.
- P6 Digitális és kreatív megye
 - P6.1. Több település számára nyújtott szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, összekapcsolva a szolgáltatásfejlesztéssel az okos megoldások alkalmazásával.
- P7 Térségmarketing
 - P7.1. A megyei marketing, mint a fejlődés egyik motorja

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program nem helyezi teljesen új alapokra a megye fejlesztését, így a korábbi, 2014-2020-as tervezési időszakra készített program környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai sem módosulnak jelentős mértékben. Ugyanakkor az átfogó, és különösen a stratégiai célok szintjén módosult a jövőkép elérést szolgáló célrendszer, ennek következtében az ezt támogató prioritások és intézkedések, ami részben eltérő hatásokat eredményezhet. Emellett, az új program hatásainak vizsgálata a megváltozott környezet miatt is indokolt, hiszen még ugyanazon célok megvalósítása is jelentősen eltérő hatásokat eredményezhet 2021 után a hét évvel korábbi helyzettel összehasonlítva.

Az átfogó, stratégiai és horizontális célok és elvek egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését. A környezetvédelem a célrendszerben hangsúlyosan megjelenik, mint az életminőséget befolyásoló szempont, tekintettel a megye jelentős klímaváltozási kitérttségének. Az intézkedések a beérkezett projektötleteken alapulnak, ezekben a tájrehabilitáció, a fenntartható mezőgazdaság, a fenntartható gazdaságfejlesztés, a környezetvédelmi szempontból fontos intézkedések a kerékpárutak fejlesztése kivételével viszonylag alulreprezentáltak. Az ötleteket benyújtó települések elsődleges célja a lakosság megtartása, a település élhetővé tétele, a gazdasági társaságok esetében pedig a költséghatékonyság, termelékenység növekedése és a piaci kihívásoknak való megfelelés.

A fenntartható fejlődés kapcsán két kihívásnak kívánunk megfelelni: a fejlesztésekhez úgy viszonyulni, hogy az a következő generációk számára a természeti erőforrások és a biodiverzitás szűkülését ne eredményezze, továbbá a fejlesztések beruházási és működési költsége a hátrányos helyzetűeket ne zárja ki a fejlesztési eredmények igénybevételéből.

2.2 A változatok közötti választás indokai, a választást alátámasztó vizsgálat rövid leírása

Az új Területfejlesztési Program továbbra is az életkörülmények javítását, a környezeti fenntarthatóságot és a foglalkoztatás növelését tűzi ki fő célként. Átfogó célok szintjén változás, hogy a megye arculatának, a város-vidék szolgáltatási együttműködésének, a mobilitás, az infokommunikációs infrastruktúra és készségek, a gazdasági digitalizáció, termelékenységnövelés fenntartható módon, a megépült iparterület és inkubátorház struktúra, a turizmus szerepének növelése és a szociális, gyermekjóléti, oktatási, egészségügyi, kulturális és sport ellátórendszer és a társadalmi befogadás készségfejlesztés fejlesztése a meglévő átfogó célokba beépültek, azaz e kérdéseket a megye hangsúlyosabbá tette.

A megye tervezési sajátossága, hogy a meglévő 5 területi cél mellé 2 új területi cél került, a Közép-Dunamenti Régió, amely a Paks II. beruházásnak köszönheti a létrejöttét és a komplex programmal fejlesztendő járással. Emiatt mind a 7 stratégiai célt területi célként fogalmazzák meg. A horizontális célokat is megtartották és bővítették.

Környezeti szempontból vizsgálva az új program célrendszerét, kettős képet láthatunk:

- Egyfelől a stratégiai célok elnevezéséből eltűnt a környezetvédelemre utaló elem, de a tartalma az élıhetőség fogalmával kapcsolódott össze (Vonzóbb város – élő vidék).
- Másfelől a horizontális célok kiegészültek három olyan szemponttal, amely a környezetre hatással van, az épített környezeti értékek megőrzésére, a környezetet védő szemléletformálással és a megyei fejlesztés során erőtéljesen érvényesíteni kívánt környezetvédelmi és klímasemlegességi szempontokkal:
 - Erőforrásaink hatékony megőrzése és hatékony használata
 - Szemléletformálás szelíd marketinggel
 - Környezetvédelem és klímasemlegesség

Összességében kijelenthetjük, hogy mind a gazdaság fejlesztése, mind az élıhetőség alapját képező infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztés, a hátrányos helyzetű csoportok körében a foglalkoztatás növelése természetéből adódóan környezetterhelő tevékenységekkel jár (gazdasági, közlekedési, illetve kommunális eredetű szennyezés-kibocsátások, energia-felhasználás útján). A horizontális szempontok környezeti szempontú változásai e hatás jelentős csökkentése érdekében kerültek bele a programba. Tényleges hatásuk az integrált területi program megyei értékelési szempontrendszerében történő megjelenésükkel érhető el.

3 A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSAI, KÖVETKEZMÉNYEI

3.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program cél- és eszközrendszerének vizsgálata, koherenciája és konzisztenciája

3.1.1 Koherencia-vizsgálat – a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program összefüggése más releváns tervekkel

A Területfejlesztési Program elkészítése során a Területfejlesztési Koncepción keresztül számos más releváns terv is figyelembevételre került, melyek a koncepció területi hatásvizsgálatában kerültek részletesen bemutatásra. Új elemként a Területfejlesztési Program elkészítése során már figyelembevételre kerültek a program készítése során ismert információk a 2021-27-es időszakra tervezett operatív programokról és további, egyes szaktárcák által készített szakmai útmutatók:

- A Magyar Turisztikai Ügynökség tájékoztatója a megyei önkormányzatok számára a Területfejlesztési Program elkészítéséhez turizmus témakörben;
- A Belügyminisztérium Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárságának társadalmi felzárkózási szempontrendszer a megyei Területfejlesztési Koncepciók és Területfejlesztési Programok kidolgozásához.

A koncepció területi hatáselemzése során elvégzett koherencia-vizsgálat és a program célrendszerének fentebb említett újabb stratégiai dokumentumokkal történő összevetése alapján a Területfejlesztési Program összességében koherensnek tekinthető más releváns tervekkel. A szükségesnek látott kiegészítéseket és pontosításokat a jelen hatásvizsgálat 4.2. Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre c. fejezetében soroljuk fel.

3.1.2 Konzisztencia-vizsgálat

A Területfejlesztési Program V. A prioritások bemutatása c. fejezete 7 prioritást, azon belül pedig 23 intézkedést határoz meg, amelyek tartalma szövegesen kifejtett.

A stratégiai célok 7 területi célként kerültek megfogalmazásra, amely a 2014-2020-as időszaki területegységeket követte kiegészítve a Közép-Duna Menti régió és a komplex programokkal fejlesztendő járásokkal. A korábbi 5 területi cél fedte egymást, a 7 területi cél nagyobb átfedéseket jelent. A forrástervezés, hatásvizsgálat során emiatt nehéz az egyes területeket egymástól elkülöníteni.

A prioritások a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat gazdasági programja 2020-2024 című dokumentumban megfogalmazott 7 fő megyeifejlesztési területen alapul felhasználva a 2014-2020-as időszakra szóló Bács-Kiskun megyei területfejlesztési program által meghatározott korábbi specifikus célok elemeinek nagy részét, jelentősen kiegészítve azt.

A Területfejlesztési Program környezeti hatásainak vizsgálata érdekében a program javasolt prioritásait és intézkedéseit a következő táblázat szerint feleltetjük meg a stratégiai céloknak, az alább felsorolt megjegyzésekkel:

- A 23 intézkedést tartalmazó 7 prioritás közül a P5 P5.2 intézkedése speciális területi fókuszú, kiemelten a megye két komplex programmal segítő járását (a Bácsalmási és a Jánoshalmi járást) célozza. Azonban fontos figyelembe venni, hogy a megye 11 járásából 6 járás kedvezményezett, 2 járás fejlesztendő besorolású, ahol szintén szükség van felzárkóztatásra. Ugyanakkor a P5 prioritás tartalmát jelentősen továbbfejleszti az S7 Komplex Programmal fejlesztendő járásokra kidolgozott célrendszer.
- A stratégiában szereplő területegységekkel szemben az operatív programrészben öt egymással átfedéssel rendelkező terület jelenik meg. A területegységek változása visszavezethető a Versenyképes Magyarország Operatív Programra, amely alapján Bács-Kiskun Megye Önkormányzata Kecskemét megyei jogú várost jelölte ki, mint a fenntartható városfejlesztési felhívásrendszerének kedvezményezettjét. Emiatt Kecskemét önálló területként vesz részt. Az öt terület:
 - Különleges eszközökkel fejlesztendő terület (komplex programmal fejlesztendő térség+) (Ez a komplex programmal fejlesztendő járások kibővített változata.)
 - Kiemelt város agglomerációja (Ez egy új területfejlesztési egység.)
 - Fenntartható városfejlesztés (Kecskemét)
 - Közép-Duna Menti Fejlesztési Térség (Ez nem változott, az S5-nek felel meg, azaz a Közép-Duna Menti régióknak.)
 - Klímaváltozással fokozottan érintett térség (Ez nem változott, az S1-nek felel meg, azaz a Duna-Tisza közti Síkvidék fejlesztési körzetnek.)

1. táblázat: Prioritások intézkedési területeinek és a stratégia (területi célok) kapcsolatának megjelenítése

Stratégia:		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
		A Duna-Tisza Közi Síkvidék területileg kiegyensúlyozott, klímaváltozást is figyelembe vevő fejlesztése	Kecskeméti Fejlesztési Körzet gazdasági sokszínűségét támogató fejlesztések az infrastruktúra	Várostérségi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése	A Dunamenti Fejlesztési Körzet logisztikai és turisztikai potenciálját szolgáló integrált fejlesztések	A Közép-Duna Menti régió infrastruktúra és gazdaságfejlesztési programja	A Határmenti Fejlesztési Körzet határon átnyúló együttműködésre alapuló fejlesztése	A komplex programmal fejlesztendő járássok társadalmi, gazdasági felzárkóztatása
Prioritás	Intézkedések							
P1. Gazdaság- és foglalkoztatás élenkéntés	P1.1. A megye egészségturisztikai adottságaira, kulturális, épített, vallási és táji örökségére, aktív és egészséges turizmust támogató infrastruktúrájára épülő turizmus jövedelemszerzési potenciáljának erősítése attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése révén. Az attrakciók összekapcsolása túraútvonalak kialakításával a lovas turizmus és a kerékpáros turizmus igényeit figyelembe véve.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	P1.2. A kis- és középvállalkozások gazdasági súlyának növelése, különösen az autópáron kívül.	✓	✓	✓		✓	✓	
	P1.3. A mezőgazdaság, élelmiszertermelés versenyképességének, fenntarthatóságának javítása, a feldolgozóiparon belül az élelmiszeripar megerősítése, a változó agrártermelés, agrárfejlesztéssel szinergiában.	✓	✓		✓		✓	
	P1.4. A vállalkozásokat támogató és logisztikai szolgáltató ágazat fejlesztése.	✓			✓	✓		
	P1.5. Az autóiipari beszállítók tevékenységének diverzifikálásának segítése az autóiipari beszállítói térségben.	✓						
	P1.6. Innovációs potenciál jobb kihasználása.	✓		✓		✓		
	P1.7. Szektorok közötti partnerség, együttműködés erősítése.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	P1.8. Vállalkozások vezetésének generáció váltása							
P2 A vidék fejlesztése és a népesség-megtartó képesség erősítése	P2.1. Az országon belül legnagyobb arányban felkelhető tanyás térségek fenntartható társadalmi-gazdasági fejlesztése a tanyák sokféleségének figyelembe vételével (gazdasági funkció, lakófunkció, rekreációs funkció)	✓						
	P2.2. A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióján alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	✓	✓		✓		✓	
	P2.3. Több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés.					✓		
P3 Térségi elérhetőség és mobilitás	P3.1. A gyorsforgalmi úthálózat és a hozzá kapcsolódó főbb felvezető utak fejlesztésével a vidék elérhetővé tétele, a vállalkozások és a lakosság mobilitásának javítása, a makrotérségi integráció fejlesztése.		✓		✓	✓	✓	✓
	P3.2. Kerékpárhálózat kiépítésének folytatása.	✓	✓				✓	
	P3.3. A településen belüli úthálózat és egyéb, lakosságot és vállalkozásokat is kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése.		✓					
	P3.4. Közösségi közlekedés fejlesztése	✓	✓	✓				
P4 Erőforrásaink megőrzése, fejlesztése és hatékony használata	P4.1. Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal	✓	✓		✓		✓	
	P4.2. A megye megújuló energia-termelésének növelése.	✓	✓					
	P4.3. Elavult, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása.	✓						
P5 Ember, család, közösség	P5.1. Helyi közszolgáltatások fejlesztése.	✓	✓	✓	✓	✓		
	P5.2. A hátrányos helyzetű népességcsoportok felzárkózását, pályaorientációját támogató oktatás- és tudásfejlesztés a hátrányos helyzetű térségekben.		✓	✓	✓		✓	✓
	P5.3. A civil szféra révén a helyi döntések előtérbe helyezése és a szolidaritás erősítése.	✓						
P6 Digitális és kreatív megye	P6.1. Több település számára nyújtott szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, összekapcsolva a szolgáltatásfejlesztéssel az okos megoldások alkalmazásával.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
P7 Térségmarketing	P7.1. A megyei marketing, mint a fejlődés egyik motorja	✓	✓		✓	✓	✓	✓

Az Területfejlesztési Program főbb céljai a gazdaság fejlesztése, mind az élhetőség alapját képező infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztés, a hátrányos helyzetű csoportok körében a foglalkoztatás növelése. Összességében elmondhatjuk, hogy alapvetően megfelel a környezettudatosság és fenntarthatóságra történő törekvés alapelveinek, ugyanakkor – ezen fejlesztések és tevékenységek természetéből adódóan – várhatóan együtt jár a környezetterhelő tevékenységek és a környezetvédelmi szempontok közötti ellentmondások kiéleződésével:

- A program jövőképében és átfogó céljaiban szerepelnek a fenntarthatósággal összefüggő megfogalmazások és a gazdaság fenntartható fejlődése, a klímavédelem és alkalmazkodás is megjelenik.
A hét stratégiai célból ötben is megjelennek a környezetvédelmi intézkedések, klímavédelem. Ezek kifejezetten környezeti fókuszúak, és abban megtalálhatók infrastrukturális és természetvédelmi lépések is. Kérdés, hogy ez hogyan tud érvényesülni, az integrált területi programban meghatározandó megyei értékelési rendszerben célszerű ezek hangsúlyos érvényesítése.
- A horizontális célok esetében a környezeti szempontok bővültek, a korábbi 4 horizontális szempont 1 környezeti elemet tartalmazott, a jelenlegi 7 horizontális szempont 4 környezeti elemet tartalmaz, azaz a környezetvédelem került túlsúlyba a horizontális szempontokon belül.
- A prioritásokon belül is több helyen megjelennek a környezetvédelmi célú intézkedések, azonban ezek részben átfedésben vannak egymással.

A program környezeti hatásvizsgálata alapján a már valószínűsíthető vagy lehetségesnek látott konfliktushelyek a következők:

- A mezőgazdaság, az élelmiszeripar és a feldolgozóipar egyértelmű erőssége Bács-Kiskun megyének, és a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepel. Mindegyik potenciálisan környezetterhelő hatásokkal járhat, amelyet a részletes tervezéskor figyelembe kell venni. Ugyanakkor fontos és előremutató, hogy a jövőkép részletes kifejtése kifejezetten odafigyel ezekre a problémákra: „A települések fejlesztése során kiemelten fontos az egészséges életkörülmények biztosítása. Kiváló minőségű, egészséges mezőgazdasági termékeket állít elő a vidék, a feldolgozó élelmiszeripari üzemek, a vállalkozói szféra a termelés és a szolgáltatás terén is folytonosan képes megújulni. A vidéki gazdaság és infrastruktúra fejlődése fenntartható, nem jár környezetszennyezéssel, az építési beruházások a táj arculatához, a fejlesztések a táj eltartóképességéhez illeszkedően valósulnak meg.” „Bács-Kiskun a klímavédelmi innovációk és a térségi, települési alkalmazkodási programok megvalósításának élen járó megyéje. Az elérhető legjobb innovatív és tiszta technológiákat vezet be és környezet-, illetve klímabarát jó példákat terjeszt el. Bács-Kiskun megye a klímaváltozás káros hatásaitól megvédi a természeti erőforrásait, természeti és épített környezetét, valamint lakossága és szervezetei alkalmazkodnak a megyét érintő klimatikus változásokhoz. Bács-Kiskun megye – lehetőleg további természeti erőforrás igénybevétele nélkül, - az egyik legtöbb megújuló energiát termelő és az időjárásfüggő megújuló energiát rendszer-kiegyensúlyozó módon tároló megye Magyarországon.”
- A gazdasági hatások között a megfogalmazott mezőgazdasági fejlesztésre vonatkozó célkitűzések és a prioritások között találunk minimális inkonzisztenciát, azonban az nem zavaró hatású. A P2.2 (A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése) pontban megjelenik a „A termőföld

és a vízkészlet védelme, takarékos felhasználása.”, továbbá a P1.3 (A mezőgazdaság, élelmiszertermelés versenyképességének, fenntarthatóságának javítása, a feldolgozóiparon belül az élelmiszeripar megerősítése, a változó agrártermelés, agrárfejlesztéssel szinergiában.) pontban is több környezeti elem megjelenik: „A növénytermesztés, az állattenyésztés és a környezet egyensúlyát biztosító beruházási támogatások [extenzív és intenzív állattartó létesítmények, állatjóléti fejlesztések, takarmányozáshoz” „Szárasság-tűrő és alternatív növények termesztésbe vonása, az erre vonatkozó termesztési és fajtakísérletek, modellértékű tájgazdálkodási projektek megvalósítása, a vízgazdálkodás, a tájhasználat és a gazdálkodás összhangját megteremtő gazdálkodási rendszerek, agrotechnikai módszerek terjesztése.” „A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése az egészséges életmóddal összefüggő fogyasztói igények és az extenzív, valamint kertgazdálkodási hagyományok, jellemző és piacképes növénykultúrák alapjain.” A stratégiában több területen (a stratégiai célok mind területi célok) megjelenik az bio és ökológiai gazdálkodás elterjesztése, amely a prioritásokban, különösen a mezőgazdasági és élelmiszer termelésben ebben a formában nem szerepel.

- A népesség növelését, valamint a közlekedési átjárhatóság és megközelíthetőség javítását célzó intézkedéseknek ugyancsak számos környezetterhelő hatása lehet (közlekedési és kommunális eredetű szennyezés-kibocsátások, energia-felhasználás, mezőgazdasági vagy erdőterületek csökkenése), amelyeket a részletes tervezés során figyelembe kell venni, kontrollálni és/vagy kompenzálni kell.
- A természeti értékekre épített turizmus nem kellően átgondolt fejlesztése is negatívan hathat a megvédendő terület ökoszisztémájára, amelyre kiemelt figyelmet kell fordítani.

3.2 A meglévő környezeti konfliktusok és problémák bemutatása

3.2.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása

2. táblázat: Egyes intézkedések által potenciálisan befolyásolt környezeti hatásviselő kategóriák

Pozitív (erős): Pozitív (gyenge): Negatív (erős): Negatív (gyenge): Vegyes (erős): Vegyes (gyenge):

Intézkedések		Föld, talaj	Levegő	Víz	Élővilág, biodiverzitás	Országos védett, és Natura 2000 területek	Természeti erőforrások, ásványvagyron	Klíma	Épített és települési környezet	Táj, helyi gazdaság	Térszerkezet, területhasználat	Humán egészségi állapot, életminőség	Környezettudatos magatartás	Honvédelem	Hulladékgazdálkodás	Természeti és humán kockázatok	Új és meglévő környezeti konfliktusok
1.1	A megye egészségturisztikai adottságaira, kulturális, épített, vallási és táji örökségére, aktív és egészséges turizmust támogató infrastruktúrájára épülő turizmus jövedelemszerzési potenciáljának erősítése attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése révén. Az attrakciók összekapcsolása túraútvonalak kialakításával a lovas turizmus és a kerékpáros turizmus igényeit figyelembe véve.																
1.2	A kis- és középvállalkozások gazdasági súlyának növelése, különösen az autópáron kívül.																
1.3	A mezőgazdaság, élelmiszertermelés versenyképességének, fenntarthatóságának javítása, a feldolgozóiparon belül az élelmiszeripar megerősítése, a változó agrártermelés, agrárfejlesztéssel szinergiában.																
1.4	A vállalkozásokat támogató és logisztikai szolgáltató ágazat fejlesztése.																
1.5	Az autópáron beszállítók tevékenységének diverzifikálásának segítése az autópáron beszállítói térségben.																
1.6	Innovációs potenciál jobb kihasználása.																
1.7	Szektorok közötti partnerség, együttműködés erősítése.																
1.8	Vállalkozások vezetésének generáció váltása																
2.1	Az országon belül legnagyobb arányban fellelhető tanyás térségek fenntartható társadalmi-gazdasági fejlesztése a tanyák sokféleségének figyelembe vételével (gazdasági funkció, lakófunkció, rekreációs funkció)																
2.2	A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióján alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése																

Intézkedések		Föld, talaj	Levegő	Víz	Élővilág, biodiverzitás	Országos védett, és Natura 2000 területek	Természeti erőforrások, ásványvagyon	Klíma	Épített és települési környezet	Táj, helyi gazdaság	Térszerkezet, területhasználat	Humán egészségi állapot, életminőség	Környezettudatos magatartás	Honvédelem	Hulladékkezelődés	Természeti és humán kockázatok	Új és meglévő környezeti konfliktusok
2.3	Több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés.																
3.1	A gyorsforgalmi úthálózat és a hozzá kapcsolódó főbb felvezető utak fejlesztésével a vidék élhetővé tétele, a vállalkozások és a lakosság mobilitásának javítása, a makrotérségi integráció fejlesztése.																
3.2	Kerékpárhálózat kiépítésének folytatása.																
3.3	A településen belüli úthálózat és egyéb, lakosságot és vállalkozásokat is kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése.																
3.4	Közösségi közlekedés fejlesztése																
4.1	Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal																
4.2	A megye megújuló energiatermelésének növelése.																
4.3	Elavult, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása.																
5.1	Helyi közszolgáltatások fejlesztése.																
5.2	A hátrányos helyzetű népcsoportok felzárkózását, pályaorientációját támogató oktatás- és tudásfejlesztés a hátrányos helyzetű térségekben.																
5.3	A civil szféra révén a helyi döntések előtérbe helyezése és a szolidaritás erősítése.																
6.1	Több település számára nyújtott szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, összekapcsolva a szolgáltatásfejlesztéssel az okos megoldások alkalmazásával.																
7.1	A megyei marketing, mint a fejlődés egyik motorja																

3.2.2 A fennálló környezeti konfliktusok, problémák és a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a program intézkedései elmaradnának

A területfejlesztési programban meghatározott célok megvalósításának elmaradása esetén környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból is hátrányosan változna a megye jövője. A környezeti hatások és környezeti konfliktusok, problémák ebben az esetben várhatóan az alábbiak szerint alakulnának:

- A megye gazdasága nem magasabb hozzáadott értékű, fenntartható, automatizált, körkörös gazdasági tevékenységek irányába fejlődne, hanem sokkal inkább a környezetet jobban terhelő, a természeti erőforrásokat visszafordíthatatlanul használó ágazatokban.
- A megye turizmusa nem területileg kiegyenlítetten fejlődne, gyorsabb gazdasági megtérüléssel járó, de a természeti értékeket, lakosságot túlságosan megterhelő szűk területre koncentrálva.
- Elmaradna a térségmarketing prioritás intézkedési területei között szereplő szemléletformálás, identitás erősítés, így a lakosság megyei kötődésének erősítése.
- Egyes közlekedés-fejlesztési intézkedések elmaradása nyomán egyfelől nem növekedne a természeti környezet közlekedési célú igénybevétele, másfelől viszont nem csökkennének a települési közúti közlekedéssel összefüggő szennyezési és egészségkárosító hatások és kisebb területre koncentrálna a közlekedés szennyező hatása.
- Elmaradnának a települési környezetet és életminőséget jelentős mértékben javító (pl. vízvédelmi, hulladék-gazdálkodási, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása, megújuló energia kapacitás fejlesztése, parkosítás, közösségi közlekedés fejlesztése) intézkedések.
- A digitalizáció gyorsítását célzó okos település intézkedések nélkül nem csökkennének számottevően a munkavégzéssel, ügyintézéssel együtt járó közlekedési eredetű környezeti terhek, nem válnának a térségközponti városi szolgáltatások elérhetővé a vidéki lakosság számára.
- A klímaváltozás hatását ellensúlyozó beruházások nélkül a megye elsivatagosodna és csökkenne a biodiverzitás.

Gazdasági szempontból nem érvényesülne az intelligens gazdaság fejlesztésének célja, nem javulna az automatizáció, a termelékenység és a fenntarthatóság.

Élhető város - élő vidék célok elmaradása esetén nem válnának a megye városai, vidéki térségei egészséges élhető környezetű és infrastruktúrájú, számos területen összekapcsolt, együttműködő térségekké, amely egyes települések elnéptelenedéséhez vezetne, negatívan hatva a megye versenyképességére, amely további negatív hatásokat generálna. Emellett a klímaváltozás hatásait sem sikerülne ellensúlyozni.

A Belülről vezérelt ember és közösség célok nem teljesülése esetén elmaradna a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása, amely jelentős terhet jelentene a települések közösségei számára és nem tudnák pótolni a folyamatosan fluktuáló munkaerőt. A szociális, gyermekjóléti, oktatási, egészségügyi, kulturális és sport ellátórendszer fejlesztése is lemaradna, amely az esélyegyenlőségre, versenyképességre is negatívan hatna, egyes esetekben ellátási problémákat is okozna.

3.3 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósulásával környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása

3.3.1 Természeti erőforrás közvetlen igénybevételének vagy környezetterhelésnek a közvetlen előidézése

Az alábbi táblázatban a 3.2.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása c. fejezetben feltárt, a program prioritásai által a természeti hatásviselőkre (föld, talaj, levegő, víz, élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek, természeti erőforrások, ásványvagyon) gyakorolt negatív irányú hatásokat osztályozzuk a hatás ereje és közvetettsége alapján.

3. táblázat: Természeti hatásviselőkre gyakorolt negatív irányú hatások értékelése

	ERŐS NEGATÍV HATÁS	GYENGE NEGATÍV HATÁS
KÖZVETLEN NEGATÍV HATÁS	<p>Föld, talaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közúthálózat, gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése termőterületet von el - Mezőgazdasági termelés növekedése a termőföld összetételére hatással van <p>Levegő, élővilág, biodiverzitás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közúthálózat, gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése forgalomnövekedéssel jár <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A természetet, természetvédelmi és Natura 2000-es területeket feltáró turisztikai fejlesztések forgalomnövekedéssel járnak - Közúthálózat, gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése a forgalomnövekedés révén jelentenek veszélyt <p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közúthálózat, gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése, amely termő és természeti területeket von el. - Termásvízkinccs fokozott használata. 	<p>Föld, talaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A turizmus és az ipar fejlődése elvehet termőföldet, a tevékenység hathat károsan a természeti környezetre - A településen belüli út, kerékpárút, parkoló fejlesztések is vehetnek el zöldfelületet és a fejlesztés maga járhat kövel szennyezett talajkitermeléssel és inert lerakóba helyezéssel - A tanyás térségek fejlesztésének és a fenttartható, agrártradíciókon alapuló mezőgazdasági fejlesztéseknek is lehet negatív hatása a talaj termőképességére, összetételére <p>Levegő:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A turizmus és az iparfejlesztés általános forgalomnövekedéssel járnak együtt, amely a levegő minőségére hatással van. <p>Élővilág, biodiverzitás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szinte minden turisztikai, iparfejlesztési, mezőgazdasági fejlesztésnek, közszolgáltatás és szolgáltatásfejlesztésnek és a kerékpárút, belterületi közlekedési, közösségi közlekedési fejlesztésnek lehet negatív közvetett hatása, amely az élővilágot megzavaró forgalomnövekedésben, a zöld területek művelésébe vonásában, fejlesztésében és ezek zavaró hatásában és a fejlesztés miatt eltávolítandó növényzetben nyilvánul meg. <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az e területeket érintő közszolgáltatások, közösségi terek fejlesztése, ideértve a sportfejlesztéseket is, amelyek forgalomnövekedéssel, zajjal járnak. - Az e területeken végzett mezőgazdasági tevékenységek, különösen a gépi és vegyi munkák. <p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mezőgazdasági termelés, iparfejlesztés, turizmus fejlesztése közvetlen termőterületet vehet el.

KÖZVETETT NEGATÍV HATÁS	<p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mezőgazdasági termelés növekedése, amely a termőterület termőképességére hosszú távon hatással van - Iparfejlesztés, amely természeti területeket, termőterületeket vonhat el <p>Víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A közúthálózat fejlesztése révén az út vízelvezetése révén a szennyezés eljut a vizekbe - A vízi turizmus fejlődésével nőhet a motoros hajók száma, amelyekből szennyező anyagok kerülhetnek az élővizekbe, a hajóforgalom zavaró hatású lehet a vízi és vízparti élővilágra - A mezőgazdasági termelés nem fenntartható növekedése fokozott vízfelhasználással jár és vegyszerhasználattal. 	<p>Föld, talaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyi közszolgáltatások fejlesztése is járhat talajszennyeződésekkel, inert hulladék lerakással. <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A védett és a Natura 2000 területek közelében megvalósuló iparfejlesztések, mezőgazdasági tevékenység, kerékpárútépítés is megbolygathatják e területek működését. <p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A településen belüli úthálózat fejlesztése és fenntartása jelentős erőforrás felhasználással jár, továbbá ösztönzőleg hathat a személygépjármű vásárlásra, amely közvetetten szintén jelentős erőforrásokat von el. - A helyi közszolgáltatások fejlesztése is jelentős természeti erőforrást köt le, termőterületet, természeti területet elvéve, az építéshez, üzemeltetéshez szükséges természeti erőforrásokat használ folyamatosan.
-------------------------	--	--

3.3.2 Társadalmi, gazdasági folyamatok kiváltása révén közvetett környezeti következményekkel járó folyamatok

Az alábbi táblázatban a 3.2.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása c. fejezetben feltárt, a program prioritásai által a természeti hatásviselőkre (föld, talaj, levegő, víz, élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek, természeti erőforrások, ásványvagyon) gyakorolt pozitív irányú hatásokat osztályozzuk a hatás ereje és közvetettsége alapján.

4. táblázat: Természeti hatásviselőkre gyakorolt pozitív irányú hatások értékelése

	ERŐS POZITÍV HATÁS	GYENGE POZITÍV HATÁS
KÖZVETLEN POZITÍV HATÁS	<p>Föld, talaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal erős pozitív hatású a tájrehabilitációs fejlesztések révén, segít a talaj kedvező adottságainak megőrzésében, vagy a talaj javításában. <p>Levegő:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A kerékpárúthálózat és a közösségi közlekedés fejlesztése és széleskörű használata személygépjármű közlekedést vált ki. - A komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal a külterületek szennyezőanyag lekötő és feldolgozó képességét javítja. - A megújuló energiatermelés a fosszilis energiahordozók kiváltásával és a légszennyezés csökkentésével hat. <p>Víz, szennyvíz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az elavult, szivárgó szennyvízrendszerek rekonstrukciója további talajszennyezést szüntet meg. Az elavult ivóvíz hálózat kiváltása megszünteti a hálózati veszteséget, amivel akár 50%-al kevesebb vízkivétel történik. 	<p>Föld, talaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az elavult, szivárgó szennyvízrendszerek kiváltása közvetlen talajszennyezést szüntet meg. <p>Levegő:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyi közszolgáltatási létesítmények és az okos megoldások ezen épületek, építmények és a közlekedés károsanyag kibocsátását csökkentik. <p>Víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fenntartható iparfejlesztés a víztakarékos technológiák alkalmazásával, a szűrkevíz- és esővízhasznosítási fejlesztési irányok, és a fenntartható biztonságosabb vegyszerhasználat révén hathat kedvezően a vizekre. <p>Élővilág, biodiverzitás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fenntartható turizmus, ipar, mezőgazdaság fejlesztése kedvezően hathat az élővilágra és a biodiverzitásra a károsanyagok kibocsátás csökkentése és a fejlesztésekkel együtt járó zöldítési, parkosítási elvárások révén. - A komplex tájgazdálkodás, tájrehabilitáció, a megújuló energiatermelés és az elavult, szivárgó szennyvízrendszerek kiváltása is hatással van az élővilágra, búvóhelyet, háborítatlan területet biztosítva és a szennyezés csökkentés révén. <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A védett és Natura 2000-es területeket érintő tanyás térségek fenntartható fejlesztése, a természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése és a parkosítást is tartalmazó több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés kedvezően hathat ezen területek ökoszisztémájára. <p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal kedvezően hat a termőföld termőképességére, és a vízre, mint természeti erőforrásokra. - A megújuló energiatermelés a fosszilis nyersanyagok felhasználását csökkenti. - Az elavult, szivárgó szennyvízrendszerek kiváltása a víz és a termőtalaj erőforrások védelmét, takarékos használatát szolgálja. - A helyi közszolgáltatások fenntartható fejlesztése a fosszilis energiahordozók, a karbantartási anyagok nyersanyagai és a takarékos vízhasználat révén hat ezen erőforrásokra pozitívan. - Az okos fejlesztések mind a közlekedésben, mind az energiafelhasználás és termelés vezérlés révén energiát, így nyersanyagot takarítanak meg.

<p>Levegő:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A belterületi kerékpárhálózat fejlesztés, buszmegállók és egyéb közösségi közlekedésfejlesztések, a forgalomcsillapító beavatkozások közvetetten csökkentik a település levegőjét érő szennyezőanyag kibocsátást. <p>Víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal a külterületek tájrehabilitációja révén pozitívan hat az élővizekre és a felszín alatti vizekre a vízvisszatartás és a növényzettelépítés révén. - A fenntartható, víztakarékos, vízvisszatartásos, ökológiai mezőgazdasági fejlesztések közvetetten javítják a vizek minőségét a talaj vízháztartás kedvezőbbé tételével és a vegyszerhasználat csökkentésével. <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal segítheti a védett és Natura 2000-es területek védelmét, az élővilág számára bűvőhelyet, költőhelyet, élelmet jelentő növényzet telepítésével és a kíméletes tájhasználattal. 	<p>Föld, talaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A közösségi közlekedés, a kerékpárhálózat és az ezeket támogató okos megoldások fejlesztése a gépjárműforgalom csökkentése révén a járművekből a talajba jutó szennyezéseket közvetetten csökkenti. - A megújuló energiatermelés az épületek, ipari létesítmények, építmények, járművek fosszilis energiafelhasználását csökkentve olyan szennyezést vált ki, amely bemosódik a talajba. <p>Levegő:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tanyás térségek fenntartható fejlesztése, a természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése és a parkosítást is tartalmazó több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés közvetetten kedvezően hathat a levegő minőségére a károsanyag kibocsátás csökkentése és a károsanyag lekotés révén. <p>Víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A belterületi úthálózat, kerékpárhálózat és parkolófejlesztések a beépített olajfogók, a forgalom és autózszám csökkentés révén hathatnak pozitívan áttételesen a vizekre, így kevesebb szennyezőanyagot juttatva a talajvízbe, belvízbe. - A helyi közszolgáltatások víztakarékos, szűrkevízhasznosítási, esővízhasznosítási fejlesztési irányai hathatnak kedvezően a vízkészletekre. <p>Élővilág, biodiverzidás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A kerékpárúthálózat, a közösségi közlekedés, az okos településfejlesztési megoldások, a településen belüli közlekedési fejlesztések kedvezően hatnak az élővilágra, csökkentik a forgalom zavaró hatását és a szennyezés csökkentése is áttételesen kedvező hatású. - A közszolgáltatások fenntartható fejlesztése révén elért környezetszennyezés csökkenése is áttételesen hat az élővilágra. <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A védett és Natura 2000-es területek közelében lévő szennyező szennyvízrendszerek kiváltása közvetetten kedvezően hat ezen területekre. <p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A kerékpáros közlekedés, a közösségi közlekedés, a településeken belüli közúthálózat forgalomcsillapító, kerékpáros fejlesztései a fosszilis energiahordozók és a személyautók gyártásához szükséges nyersanyagok csökkentésével gyakorolhatnak pozitív hatást.
---	--

3.4 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása esetén a környezetet érő hatások

3.4.1 Hatás a földre, talajra

A mezőgazdasági termelést célzó intézkedések (1.3, 2.1, 2.2. és részben a 4.1) megvalósításakor, a nem biogazdálkodás keretében végzett termesztés során vegyszerek kerülnek a talajba, amit a vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzésével, az érzékenyebb területeken pedig speciális szabályokkal szükséges ellenőrzés alatt tartani. Ezek hatása mérsékelhető, ha az intézkedések a fenntartható mezőgazdasági technológiákra, a klíma és környezetvédelmi célokhoz illeszkedő mezőgazdasági fejlesztéseket helyezi előtérben. A 4.1 pont kifejezetten tájrehabilitációs célú, amely pozitív hatású.

Továbbá a gazdaság, különösen a feldolgozóipar (1.2, 1.3, 1.4, 1.5) fejlesztése során csökken a mezőgazdasági, természeti terület és a nem megfelelő technológiák, vagy azok nem megfelelő üzemeltetése esetén szennyezőanyagok kerülhetnek a talajba. Ezen intézkedések hatását csökkenti a fenntartható és zöld megoldások előtérbe helyezése, emiatt a hatásuk gyenge negatív.

Az új közutak (pl. elkerülőutak) nyomvonalának kijelölése során (3.1) óhatatlanul is érintett természeti területeken megnő a közlekedési eredetű talajszennyezés, amely erős hatású.

Gyengébb negatív hatások jelentkezhetnek mindazon további vonalas és pontszerű infrastruktúrafejlesztési intézkedések esetén, amelyek természeti területeket érintenek, vagy tárnak fel a nagyobb forgalom/látogatottság előtt (1.1).

A kerékpárutak fejlesztése (3.2.) vegyes gyenge hatású, mert természeti területeket érint, a természettől területet vesz el, ugyanakkor egy környezetbarát közlekedés előfeltétele, amely összességében a környezetterhelés csökkentését célozza.

A településen belüli úthálózat és egyéb, lakosságot és vállalkozásokat is kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése (3.3) hatása gyenge negatív, mert a belterületi nyomvonalas fejlesztések óhatatlanul járnak földmunkákkal és például kővel szennyezett talaj kitermelésével, elhelyezésével.

A közösségi közlekedés fejlesztése (3.4) gyenge pozitív hatású, csökkenti a személyautók által okozott környezetterhelést, ezáltal közvetetten a talajszennyeződést.

A megye megújuló energia fejlesztése (4.2), az elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása (4.3) gyenge pozitív hatású, csökkenti a talajszennyezést.

A helyi közszolgáltatások fejlesztése (5.1), a több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés (2.3) hatása gyenge negatív, mert a fejlesztések járnak kismértékű földmunkával, talajcserével és kővel, egyéb anyagokkal szennyezett talaj elhelyezésével, bontási törmelék elhelyezésével.

A több település számára nyújtott szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, összekapcsolva a szolgáltatásfejlesztéssel az okos megoldások alkalmazásával intézkedés (6.1) hatása vegyes, mert a fejlesztések részben a város-vidék áruszállítás növelését jelentik, ugyanakkor a közösségi közlekedés, energiahatékonyság fejlesztése révén javítják a környezet állapotát, így közvetetten a talaj állapotát.

A megyei marketing, mint a fejlődés egyik motorja (7.1) a fesztiválok, rendezvények szervezése révén szemeteléssel járhat, amely a talajra negatívan hathat.

3.4.2 Hatás a levegőre

A levegőminőséget áttételes negatív hatásokkal érinti minden olyan beruházás, vagy gazdaság-élénkítő intézkedés, amely személy- vagy áruszállító, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, vagy új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 3.1)

Számos olyan beruházás van, amely szolgáltatásokat fejleszt, ez önmagában forgalmat generál, a fejlesztés maga is jár levegőszennyezéssel, azonban a szolgáltatásfejlesztés során a fenntarthatósági szempontok érvényesülése ezen szolgáltatási épületek károsanyagkibocsátásának hosszú távú csökkentésére, minimalizálására irányul. (2.1, 2.3, 5.1)

A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése tevékenység (2.2) fenntartható növekedést tartalmaz, emiatt összességében gyenge vegyes hatású.

A településen belüli úthálózat és egyéb, lakosságot és vállalkozásokat is kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése (3.3) erős vegyes hatású, mert ez az autópálya fejlesztés mellett a kerékpárosbarát és forgalomcsillapító fejlesztéseket is tartalmazza.

Kerékpárhálózat kiépítésének folytatása, a közösségi közlekedés fejlesztése, a komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal, a megye megújuló energiatermelésének növelése (3.2, 3.4, 4.1, 4.2) erős pozitív hatásúak, mert ezek mindegyike károsanyag kibocsátás csökkentést eredményez, illetve a komplex táji gazdálkodás a növényállomány fejlesztése révén pozitívan hat a levegő minőségére.

A több település számára nyújtott szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, összekapcsolva a szolgáltatásfejlesztéssel az okos megoldások alkalmazásával intézkedés (6.1) hatása vegyes, mert a fejlesztések részben a város-vidék áruszállítás növelését jelentik, ugyanakkor a közösségi közlekedés, energiahatékonyság fejlesztése révén javítják a környezet állapotát, azaz a károsanyag kibocsátást.

A megyei marketing, mint a fejlődés egyik motorja (7.1) a fesztiválok, rendezvények szervezése révén forgalomnövekedéssel jár, amely a levegő minőségét gyengén negatívan befolyásolja.

3.4.3 Hatás a vízre, felszíni és felszín alatti vizekre (ide érte az ár- és belvizeket is)

A mezőgazdasági termelést célzó intézkedések (1.3, 2.1, 2.2) megvalósításakor, a nem biogazdálkodás keretében végzett termesztés során vegyszerek kerülnek a talajvízbe, amit a vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzésével, az érzékenyebb területeken pedig speciális szabályokkal szükséges ellenőrzés alatt tartani. A felszín alatti vízkészlet egyes helyeken a jelenleginél nagyobb mértékben nem terhelhető öntözővíz-kivétellel. Az intézkedésekben szereplő fenntartható fejlesztési célok érvényesülése ugyanakkor a vegyszerfelhasználás csökkentésén, a vízvisszatartás és a folyóvizes öntözés révén javíthatják a vizek állapotát. Emiatt a hatásuk erős vegyes.

Veszélyes anyagokkal, veszélyes keverékekkel végzett ipari/vegyipari tevékenységek esetén (1.2, 1.4, 1.5) a veszélyes anyagok tárolását és a keletkező veszélyes hulladékok átmeneti vagy végleges elhelyezését csak az előírásoknak és a specifikus vízbázis--védelmi szempontoknak megfelelő módon szabad végezni. A megfogalmazott fenntarthatósági szempontok érvényesülése esetén a meglévő feldolgozóipari vállalkozások fejlesztése révén csökkenhet a szennyezés veszélye, így a hatás gyenge vegyes.

A közlekedésfejlesztés (3.1) is hatással van a vizekre, a járművek okozta olajszennyeződések okozhatnak környezeti szennyezést, a hatása gyenge negatív.

A turizmus fejlesztése és az ezt erősítő megyei marketing (1.1, 7.1) az élővizek feltárása, turisztikai hasznosítása miatt gyenge negatív hatású.

A településen belüli úthálózat és egyéb, lakosságot és vállalkozásokat is kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése (3.3) összefügg az utak, járdák, kerékpárutak vízelvezetésével, amely hatás vegyes, mert van, ahol növekedni fog a járműforgalom, van, ahol csökkenni és várhatóan több parkoló kap olajfogó rendszert.

A komplex tájgazdálkodási program és az elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása (4.1, 4.3) erős pozitív hatást fejt ki, a vízvisszatartás, vízhasznosítást, szennyezés megakadályozását szolgálva.

A közszolgáltatások fejlesztése (5.1) a horizontális célok érvényesülése esetén a víztakarékos megoldások, vízvisszatartás révén gyenge pozitív hatású lehet.

3.4.4 Hatás az élővilágra, a természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra

A természeti területeken vagy azok közelében kialakított új közutak építése és az általuk generált forgalom (3.1) az élővilágot zavaró káros hatásokkal (légszennyezéssel, zaj és rezgés, stb.) jár. A hatás erős, negatív.

A kerékpárúthálózat-bővítés (3.2) egyes nyomvonal-szakaszai is járhatnak a zavarás erősödésével, ugyanakkor a sokkal erősebb zavaró hatást jelentő közúti forgalom egy részének kiváltásával pozitív hatást is gyakorolnak, amely gyenge vegyes hatású.

Gyengébb negatív hatása jelentkezhet a mezőgazdasági termőterületek bővítésének, amennyiben az új termőterületek művelésbe vonásával, nagytáblás monokultúrákkal, vagy a honos élőlényeket veszélyeztető vegyszeres kezeléssel jár. (1.3, 2.1, 2.2) Ugyanakkor a megfogalmazott fenntarthatósági szempontok révén a vegyszerhasználat csökkentése, vízvisszatartás, környezethez alkalmazkodó gazdálkodás pozitív hatású is.

Vegyes hatásokkal járnak a turisztikai fejlesztések (1.1, 2.3, 7.1): Az ökológiai állapotot zavaró, így potenciálisan a biodiverzitást csökkentő hatása lehet minden olyan intézkedésnek is, amelyek természeti területeket tárnak fel a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt. Ugyanakkor egyes turisztikai szolgáltatások minőségének környezetileg fenntartható javításától pozitív hatások is várhatók.

Az ipar fejlesztése az intézkedések fenntartható céljai és a horizontális célok érvényesülése esetén gyenge vegyes hatásúak (1.2, 1.4, 1.5).

A komplex tájgazdálkodási program és az elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása, a megújuló energiatermelés (4.1, 4.2, 4.3) is gyenge pozitív hatást fejt ki.

A településen belüli úthálózat és egyéb, lakosságot és vállalkozásokat is kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése (3.3), a közösségi közlekedés fejlesztése (3.4), az okos településfejlesztések (6.1) hatása gyenge vegyes, mert részben forgalom növekedést, részben forgalomcsökkenést jelentenek, amelyek az élővilágra hatnak. További áttételes vegyes hatása is van a károsanyag kibocsátás és egyéb tényezők változása miatt.

A közszolgáltatások fejlesztése (5.1) összességében vegyes hatású, mert a képzés, oktatás révén és a horizontális szempontok érvényesítése esetén van pozitív hatása, ugyanakkor a forgalom növekedés a fejlesztés révén negatív hatású.

3.4.5 Hatás az országos jelentőségű védett természeti, illetve Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére

Legerősebb hatással azok a turisztikai fejlesztések járnak, amelyek védett területeken, vagy azok közelében valósulnak meg, és fokozzák az oda irányuló látogatóforgalmat (1.1), amely erős negatív hatású.

Negatív hatással járhatnak egyes gazdaságfejlesztési (1.2, 1.3, 1.4, 1.5) és sportcélú fejlesztések is (5.1), ha védett területek közelében valósulnak meg.

A közlekedésfejlesztések erős negatív hatást fejthetnek ki (3.1), ezért javasolt a közútfejlesztésekkel elkerülni e területeket. A kerékpárhálózat is gyengébb zavaró hatású, ezért lehetőség szerint el kell vele kerülni e területeket (3.2).

A természeti értékek védelmét és a biodiverzitás fenntartását célzó intézkedés (4.1) – tényleges tartalmától függően – erős pozitív hatásokat eredményezhet a megye védett területeinek környezeti állapotában.

Az országon belül legnagyobb arányban fellelhető tanyás térségek fenntartható társadalmi-gazdasági fejlesztése a tanyák sokféleségének figyelembe vételével (gazdasági funkció, lakófunkció, rekreációs funkció), a természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése és a több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés a tartalmuk alapján egyaránt lehet pozitív és negatív hatású is (2.1, 2.2, 2.3).

Az elavult, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása pozitív hatású (4.3).

3.4.6 Hatás a természeti erőforrások megújulására, használatára (ideértve az ásványvagyont is)

A természeti erőforrásokat érintően inkább áttételes, gyengébb hatásokat azonosíthatunk, egyedül a megye kiemelkedő termásvíz-kincsének intenzívebb hasznosítását célzó turisztikai intézkedések, a feldolgozóipar fejlődése (1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 2.3, 7.1) esetén kell különös figyelmet fordítani a fenntarthatósági szempontokra.

További, kisebb léptékű negatív irányú hatása lehet egyes, a termőföldet, vagy természetes alapanyagokat használó gazdasági tevékenységeknek (1.3, 2.1, 2.2), pozitív irányban hathatnak viszont a települési természeti hálózatokat rehabilitáló lépések, a komplex tájgazdálkodás, a megújuló energiatermelés, a szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek fejlesztése és a digitalizáció (4.1, 4.2, 4.3, 6.1), az erőforrások hatékonyabb, takarékosabb felhasználása miatt.

A gyorsforgalmi úthálózat és a hozzá kapcsolódó főbb felvezető utak fejlesztésével a vidék élhetővé tétele, a vállalkozások és a lakosság mobilitásának javítása, a makrotérségi integráció fejlesztése (3.1) erős negatív hatású, a kerékpáros közlekedés, a közösségi közlekedés fejlesztése gyenge pozitív hatású (3.2, 3.3).

A településen belül úthálózat, kerékpárhálózat, a közszolgáltatások fejlesztése (3.3, 5.1) hatása vegyes, mert egyszerre van erőforrás felhasználás növelő és csökkentő hatásuk.

3.4.7 Hatás a klímára

A klíma összetett környezeti elem, így a legtöbb környezeti hatással rendelkező intézkedésnek legalább áttételesen éghajlati vonatkozásai is vannak. A program alcéljai között nem találunk olyat, amely közvetlen, erősen negatív hatást gyakorolna az éghajlatváltozásra. Gyenge, áttételes negatív hatásai lehetnek bármely gazdasági intézkedésnek, amely potenciálisan növekvő energiahasználattal, vagy üvegházhatású gáz-kibocsátással jár, legyen az turisztikai (1.1, 2.3, 7.1), sportcélú (5.1), lakókörnyezeti (5.1) vagy általános gazdaságélénkítő jellegű (1.4, 1.5). Elkerülőutak esetleges fejlesztése (3.1) csökkenti a lakóterületeken áthaladó forgalmat, de potenciálisan új forgalmat is generál, növelve az ÜHG-kibocsátást.

Jónéhány intézkedés kifejezetten pozitív klimatikus hatással bír. A kerékpárútfejlesztések, a közösségi közlekedés fejlesztése (3.2, 3.4), a digitális megoldások és gyalogosbarát fejlesztések (6.1) a közúti forgalom egy részének kiváltásával csökkentik az ÜHG-kibocsátást, míg a megújuló energiahasználat bővítése (4.2) az energetikai eredetű kibocsátást mérsékli.

A környezettudatos gazdálkodási tevékenységek ösztönzése (1.3, 2.1, 2.2., 4.1) is kiválthat meglévő, szennyező tevékenységeket, ugyanakkor a fenntartható módszerek, vegyszer kibocsátás csökkentés, vízvisszatartás, folyóvízhasznosítást révén van pozitív hatása is, amely az ezen tevékenységekkel járó károsanyag kibocsátásra is hat.

A településeken belüli úthálózat fejlesztése negatív hatású, a forgalomcsillapítás, belterületi kerékpárút fejlesztés pozitív hatású (3.3.).

A környezettudatos gazdaságfejlesztési tevékenységnek (1.2) is van pozitív hatása, ami a vállalkozásoknál energia megtakarítás, az egyben károsanyag kibocsátás csökkenés is.

3.4.8 Hatás az épített környezetre, települési környezetre, épített örökségre (ideértve a Világörökségi értékeket is)

A programban az épített, települési környezetre egyértelműen erős, negatív hatást gyakorló elemet nem azonosítottunk, egyedül az épületeken elhelyezendő napelemek és napkollektorok járhatnak a településkép lerontásával (4.2). Sok olyan intézkedés szerepel ugyanakkor a programban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így potenciálisan pozitív és negatív irányba is hathatnak a települési környezetre (1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 2.3, 5.1). Ezek esetében a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt, amely megjelenik a horizontális (H1) szempontok között.

A településközponti fejlesztései (5.1) kifejezetten közvetlen, pozitív hatást gyakorol majd az épített környezetre.

A települési gépjárműforgalmat csökkentő intézkedések (3.1, 3.3) is jelentősen javítják majd az épített települési környezet állapotát.

A megyének nincs jelenleg világörökségi védettséget élvező értéke, de van több a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága várólistáján szereplő értéke.

A megyében jelenleg 4657 nyilvántartott régészeti lelőhely található, amelyből 11 lelőhely kiemelten védett. (3 Vaskúton, 2 Tiszaalpáron, 2 Fajszon, 2 Érsekhalmán, 1-1 Dunafalván és Bugacon). Figyelembe

véve, hogy régészeti, műemléki értékeink nem megújuló forrásai kulturális örökségünknek, fenntartható használatuk kulcsfontosságú a jelen és jövő nemzedékei számára. A régészeti lelőhelyeket lehetőség szerint a földmunkával járó beruházásokkal, erdőtelepítéssel el kell kerülni.

3.4.9 Hatás a tájra, a táj eltartó képességére, helyi gazdaságra

A hatásvizsgálat ezen fejezete két olyan értékelési szempontot tartalmaz (táji és gazdasági hatások), amelyet célszerű külön vizsgálni.

Hatás a tájra, a táj eltartó képességére

A mezőgazdasági termelést célzó intézkedések (1.3, 2.1, 2.2.) megvalósításakor várhatóan növekedni fog a mezőgazdasági termőterületek nagysága, amely egyfelől terhelést is jelent a táj eltartó képessége szempontjából, másfelől – kedvező hatásként – alulhasznosított területek funkcióváltását is eredményezheti. Ugyancsak a tényleges intézkedések ismeretében dönthető majd el, hogy összességében pozitív, vagy negatív hatásokkal járnak egyes, tájba illesztendő beruházások, pl. sportcélú (5.1), turisztikai (1.1, 2.3), elkerülőút- (3.1) vagy települési környezeti infrastruktúra-fejlesztések (4.3), vagy az iparfejlesztések (1.4, 1.5), a kerékpárút fejlesztése (3.2).

Egyértelműen pozitív hatás tételezhető fel a környezettudatos gazdasági tevékenységek ösztönzése (1.2, 4.1) eredményeiről, továbbá az okos megoldásoktól és a térségmarketingtől (6.1, 7.1).

Hatás a helyi gazdaságra

A program súlyponti célja a megye gazdaságának fenntartható fejlesztése, így legtöbb alcélja pozitív hatást gyakorol a helyi gazdaságra. Ezek között a gazdasági ágazatok és gazdaságélénkítési tevékenységek széles körét találjuk meg:

- Mezőgazdasági/élelmiszeripari (1.3, 2.1, 2.2.);
- Turisztikai (1.1, 2.3, 7.1);
- Lakókörnyezeti (5.1);
- Általános gazdaságélénkítő jellegű, ezen belül is környezettudatos gazdasági tevékenységeket ösztönző (1.2, 1.6, 1.7, 1.8);
- Közlekedés-fejlesztési (3.1, 3.2, 3.3, 3.4);
- Digitalizációs (6.1);
- a térségmarketin (7.1); és
- Oktatási/karrierorientációs (5.1) intézkedések.
- A hátrányos helyzetűek felzárkóztatása és foglalkoztatása (5.2).

3.4.10 Hatás a térszerkezetre, területfelhasználásra

A program sok olyan alcélt tartalmaz, amelyek esetében a tényleges intézkedések ismeretében dönthető majd el, hogy összességében pozitív, vagy negatív hatásokkal járnak-e egyes, tájba illesztendő, térszerkezetet befolyásoló beruházások, pl. sportcélú (5.1), turisztikai (1.1, 2.3), közlekedés-fejlesztési (3.1, 3.2, 3.3) vagy mezőgazdasági (1.3, 2.1, 2.2) fejlesztések, az iparfejlesztések (1.2, 1.4, 1.5), a komplex tájgazdálkodási program (4.1) és a megújuló energia fejlesztések (4.2).

A térszerkezetet ugyanakkor egyértelműen javító hatású a települési környezeti infrastruktúra fejlesztése (4.3).

A horizontális célok tartalma közvetlenül és közvetve hat a térszerkezetre és a területfelhasználásra, így az intézkedésekben önálló térszerkezeti és területfelhasználási programok kevésbé jelennek meg, tekintettel a horizontális célok minden prioritást átfogó hatására.

3.4.11 Hatás az érintett emberek egészségi állapotára, életminőségére (ideértve a zaj- és rezgésterhelést is)

A program célrendszerének legnagyobb része közvetlenül célozza a megyében lakók egészségi állapotának, életminőségének javítását. Ezek között az alábbi intézkedési területeket azonosíthatjuk:

- Aktív életmód (5.1, 1.1, 7.1, 3.2);
- Fizikai és mentális egészségmegőrzés (5.1);
- Oktatás/karrierorientáció (5.1);
- Lakókörnyezeti fejlesztés (3.3, 4.3, 5.1); és
- Munkahely-teremtés (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2).

Ezekkel szemben egyes gazdaságélénkítő tevékenységek (1.2, 1.3, 1.4, 1.5), ideértve a közlekedésfejlesztést (3.1, 3.3) járhatnak olyan környezetterheléssel, amely áttételesen negatívan hathat az emberek egészségére vagy életminőségére. Különösen az új munkahelyek létrehozásánál és infrastrukturális fejlesztéseknél szükséges figyelembe venni a várható zajszennyezést.

3.4.12 Hatás a környezettudatos magatartásra, életmódra

Tekintettel a program célrendszerében közvetve érvényesülő fenntarthatósági fókuszra, várható, hogy számos eleme áttételesen segíti majd a megyében lakók környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltását, viselkedésének megváltoztatását:

- Az egészséges életmódot és természetközeli szabadidős tevékenységeket ösztönzik a sportcélú és zöldturisztikai fejlesztések (1.1, 2.3, 4.1, 5.1);
- Több intézkedés is segíti a környezetbarát közlekedési módok előnyben részesítését, a kerékpározást (3.2, 3.4) és a gyalogos közlekedést (P3.3, 6.1);
- A program ösztönözni fogja a körforgásos és környezettudatos gazdasági tevékenységeket (1.2, 1.3, 2.1, 2.2);
- A program további, a környezettudatos szemléletváltást segítő intézkedéseket is tartalmaz: digitalizáció (6.1).

A horizontális szempontok általánosan hatnak minden intézkedésre, így a környezettudatos magatartás és életmód fejlesztése általánosan tárgya minden programnak.

3.4.13 Hatás a honvédelemre

A program előreláthatóan nincs különösebb hatással semmilyen Bács-Kiskun megyei honvédségi létesítményre. A megye átjárhatóságát javító közlekedési fejlesztések (3.1, 3.2, 3.4) és a határmenti

kapcsolatok erősítése során (1.4) tekintetbe kell venni a határvédelmi szempontokat, és megfelelő intézkedési terveket kell készíteni esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére.

3.4.14 Hatás a hulladékgazdálkodásra

Alapvetően elmondható, hogy minden, a megye területére újonnan letelepedő lakókat vagy gazdasági tevékenységeket vonzó tevékenység (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5) hatással van a hulladékgazdálkodásra, és a negatív irányú hatást szemléletformálással és a kiszolgáló infrastruktúra megfelelő bővítésével kell ellensúlyozni. Az áttételes negatív hatások között azonosítható még azon turisztikai látogatottságot növelő fejlesztések, ahol érzékeny területeken nő meg a szemetelés kockázata (1.1, 2.3).

A környezettudatos hulladékgazdálkodást egyértelműen erősítő elem a hulladékfeldolgozás fejlesztése (1.2, 1.7).

A vonalas infrastruktúrák építése, közútfejlesztések (3.1, 3.2, 3.3, 4.3), a közszolgáltatások fejlesztése (5.1) során jelentős inert hulladék keletkezik, amelynek vegyes része nem hasznosítható. Emiatt ezen területek fejlesztése is negatív hatású lehet, amelyet a beruházások szigorú hulladéknylvántartásával és az inert hulladékok újrahasznosításával lehet ellensúlyozni.

3.4.15 Hatás a természeti és ember által előidézett kockázatokra

A program más-más módon függ össze a természeti katasztrófák súlyosságát és gyakoriságát leginkább növelő, ember által előidézett globális kockázatokra (éghajlatváltozás, urbanizáció, népségnövekedés, környezetkárosodás). Ha a területfejlesztési programot az Európai Bizottság kockázatkezelésről és az ellenálló képesség kiépítéséről szóló közleményében¹ használt intézkedési kategóriák szerint vizsgáljuk, akkor a következő hatásokat azonosíthatjuk:

5. táblázat: Intézkedések hatása egyes, a természeti és ember által előidézett kockázatokra vonatkozó intézkedési képességekre

BEAVATKOZÁSI KÉPESSÉGEK	Intézkedések		
	Negatív hatás	Vegyes hatás	Pozitív hatás
Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	1.2, 1.4, 1.5	1.1, 1.3, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3	4.1
Ökoszisztémák védelme	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 3.1	2.1, 2.2, 3.2, 3.3, 5.1	4.1, 4.2, 4.3
Környezettudatos mezőgazdaság, élelmezés- és táplálkozásbiztonság	1.2, 1.4, 1.5, 3.1	1.3, 2.1, 3.2	2.2, 4.1
Árvíz- és belvízkockázat kezelése			4.1
Közlekedés-biztonság			3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 6.1
Megújuló energia-használat		1.4	2.1, 4.2, 6.1
Kutatás és innováció			1.2, 1.6, 4.1

Nem találtunk összefüggést a fenti közlemény további intézkedési kategóriáival: súlyos ipari balesetek megelőzése; kockázatfinanszírozás. A nukleáris biztonság a Tolna Megye területén lévő Paks I. és az ott

¹ COM(2014) 216 final, 2014.4.8.

épülő Paks II. kapcsán merülhet fel, amely erőművek a két megyét elválasztó Duna folyó közelében épülnek a technológiához szükséges hűtővíz biztosítása érdekében. Paks II. hatásterületén a beruházáshoz kötődő ipar, közlekedés, közszolgáltatás, szolgáltatás fejlesztések lesznek, emiatt jött létre a Közép-Duna Menti Régió.

3.4.16 Hatás új környezeti konfliktusok, problémák, kockázatok megjelenésére, meglévők felerősödésére

Tekintettel arra, hogy a vizsgált területfejlesztési program kitörési pontokat keres Bács-Kiskun megye számára, ezek között elkerülhetetlenül találkozunk olyanokkal, amelyek esetében a későbbiekben definiálandó tényleges intézkedések valamely környezetvédelmi szemponttal ütközésbe kerülnek majd.

Meglévő környezeti konfliktusok, amelyek megerősödhetnek egyes intézkedések nyomán:

- A nem biogazdálkodás keretében végzett mezőgazdasági termelés során vegyszerek kerülnek a talajba és a talajvízbe (1.3, 2.1, 2.2);
- Védett természeti területek közelében a mezőgazdasági termelés, szállítási tevékenység, közlekedési forgalom fokozása kerülendő (1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2);
- Mezőgazdasági termelést ösztönző intézkedések esetén a természeti területek művelésbe vonása kerülendő (1.3, 2.1, 2.2).
- A belterületi burkolatfejlesztések a zöld területek csökkenését okozzák. (3.3)
- Az iparfejlesztés termőterületek, erdőterületek csökkenésével is járhat. (1.2, 1.4, 1.5)

Új környezeti konfliktusokat keletkeztethetnek az alábbi alcélok:

- A természeti területeken kialakított új közutak létesítése a termőréteg elvesztésével, a közutak forgalma pedig talaj- és légszennyezéssel jár, illetve zavarja az élővilágot és csökkenti a terület biodiverzitását (3.1);
- Védett természeti területeken végzett kerékpárút-beruházás sérülékeny természeti értékeket veszélyeztet (1.1, 3.2);
- Természeti területeket érintő sportcélú beruházások és a létesítmények használata az élővilág zavarásával járnak (5.1);
- Védett természeti területeken végzett turisztikai beruházások veszélyeztetik a területek természeti értékeit és státuszát (1.1, 2.3).

3.4.17 A megvalósítás kumulatív hatása

Ha a 3.1.2 fejezetben található, egyes intézkedések által potenciálisan befolyásolt környezeti hatásviselő kategóriákat egyszerű matematikai módszerekkel elemezzük (a pozitív és negatív hatásokat erősségüknek megfelelően +1, és +2, illetve -1 és -2 értékkel helyettesítve, a vegyes hatásokat nullának véve, ezeket különböző kategóriákon átlagolva, ugyanakkor figyelmen kívül hagyva a csak negatív irányban értékelt, környezeti konfliktusokról szóló utolsó oszlopot), akkor a sokelemű környezeti hatásvizsgálat szerteágazó összefüggésrendszeréből informatív összesített eredményeket olvashatunk le:

- A legtöbb intézkedés által befolyásolt hatásviselők (db):
 - Föld, talaj (16)
 - Természeti erőforrások, ásványvagyon (16)
 - Klíma (12)
 - Környezettudatos magatartás (12)
 - Levegő (11)
 - Táj, helyi gazdaság (11)
 - Hulladékgazdálkodás (11)
- Az intézkedések által legpozitívabban érintett hatásviselők (átlag):
 - Táj, helyi gazdaság (0,5)
 - Környezettudatos magatartás (0,5)
 - Humán egészségi állapot, életminőség (0,3)
 - Természeti és humán kockázatok (0,2)
 - Víz (0,1)
- Az intézkedések által legnegatívabban érintett hatásviselők (átlag):
 - Föld, talaj (-0,4)
 - Hulladékgazdálkodás (-0,4)
 - Országos védett, és Natura 2000 területek (-0,3)
 - Természeti erőforrások, ásványvagyon (-0,2)
 - Honvédelem (-0,2) (Honvédelem – nem reprezentatív eredmény az alacsony érintettség miatt)
 - Klíma (-0,1)
- A legtöbb hatásviselőt érintő intézkedések (átlag)
 - A gyorsforgalmi úthálózat és a hozzá kapcsolódó főbb felvezető utak fejlesztésével a vidék élhetővé tétele, a vállalkozások és a lakosság mobilitásának javítása, a makrotérségi integráció fejlesztése. (11)
 - A megye egészségturisztikai adottságaira, kulturális, épített, vallási és táji örökségére, aktív és egészséges turizmust támogató infrastruktúrájára épülő turizmus jövedelemszerzési potenciáljának erősítése attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése révén. Az attrakciók összekapcsolása túraútvonalak kialakításával a lovas turizmus és a kerékpáros turizmus igényeit figyelembe véve. (9)
 - Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal (9)
 - Elavult, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása. (9)
 - A vállalkozásokat támogató és logisztikai szolgáltató ágazat fejlesztése. (8)
 - Kerékpárhálózat kiépítésének folytatása. (8)
 - Közösségi közlekedés fejlesztése (8)
 - Helyi közszolgáltatások fejlesztése. (8)
- A hatásviselőket legpozitívabban befolyásoló intézkedések (átlag):
 - Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal (0,9)
 - Elavult, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása. (0,5)
 - Közösségi közlekedés fejlesztése (0,5)
 - A megye megújuló energiatermelésének növelése. (0,4)
 - Több település számára nyújtott szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, összekapcsolva a szolgáltatásfejlesztéssel az okos megoldások alkalmazásával. (0,3)
 - Kerékpárhálózat kiépítésének folytatása. (0,2)

- A hatásviseleket legnegatívabban befolyásoló intézkedések (átlag):
 - o A gyorsforgalmi úthálózat és a hozzá kapcsolódó főbb felvezető utak fejlesztésével a vidék élhetővé tétele, a vállalkozások és a lakosság mobilitásának javítása, a makrotérsgégi integráció fejlesztése. (-0,9)
 - o A vállalkozásokat támogató és logisztikai szolgáltató ágazat fejlesztése. (-0,5)
 - o Az autóiipari beszállítók tevékenységének diverzifikálásának segítése az autóiipari beszállítói térségben. (-0,5)
 - o A megye egészségturisztikai adottságaira, kulturális, épített, vallási és táji örökségére, aktív és egészséges turizmust támogató infrastruktúrájára épülő turizmus jövedelemszerzési potenciáljának erősítése attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése révén. Az attrakciók összekapcsolása túraútvonalak kialakításával a lovas turizmus és a kerékpáros turizmus igényeit figyelembe véve. (-0,4)
 - o A mezőgazdaság, élelmiszertermelés versenyképességének, fenntarthatóságának javítása, a feldolgozóiparon belül az élelmiszeripar megerősítése, a változó agrártermelés, agrárfejlesztéssel szinergiában. (-0,3)
 - o Több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés. (-0,2)
 - o A megyei marketing, mint a fejlődés egyik motorja (-0,2)

Egyértelműen látható a közúti hálózat fejlesztés, turizmus-fejlesztés és a gazdaságfejlesztés potenciális ütközése a környezeti és fenntarthatósági érdekekkel.

3.4.18 Az országhatáron áttérjedő környezeti hatások lehetősége

Közvetlen országhatáron átnyúló hatása a határmenti kapcsolatok fejlesztésének, határon átnyúló programok megvalósításának van (1.4). Közvetett hatásként azonosíthatók az alábbiak:

- A határon túlról érkező vagy oda tartó közúti forgalom növekedését eredményezhetik a megye átjárhatóságát vagy a lakott területek elkerülését javító közúti fejlesztések (3.1);
- Határon túli munkavállalókat vonzhatnak, és így az ingázóforgalmat erősíthetik a munkahelyteremtő gazdaság-élénkítő intézkedések (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5);
- Növelhetik a határon túlról érkező turistaforgalmat a turisztikai attrakciók fejlesztése (1.1) és a megyében tervezett további sportcélú és kulturális intézkedések (5.1, 7.1).

3.5 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának társadalmi hatásai

3.5.1 Népeségre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatások

A területfejlesztési program két átfogó célja az élhető város, élhető vidék és a belülről vezérelt ember és közösség, azaz a megye népességmegtartó és -vonzó képességének javítása, ezért a népeségre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatása várhatóan kedvező lesz. A célt mind a hét területi alapú stratégia, és mind a hét prioritás és hét horizontális szempont támogatja. Az intézkedések ezeken alapulnak, így összességében támogatják e célt.

A népességmegtartást a jövedelemszerzésen (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 7.1), az egészséges környezeten (4.1), a szabadidő eltöltésében (5.1), minőségi és elérhető szolgáltatásokon (5.1), jó közlekedési lehetőségeken keresztül (3.1, 3.2, 3.3, 3.4) tervezi elérni. A minőségi szolgáltatások fejlesztése kiterjed a közúti (3.1), vasúti, tömegközlekedési (3.4), kerékpáros elérhetőség (3.2) fejlesztésére, az „okos városok” és „okos falvak” programokra (6.1), a városi közterületek, utak

fejlesztésére (3.3), szabadidős terek, közösségi, sport és kulturális lehetőségek szélesítésére, az egészségügyi, szociális, kisgyermeknevelési, oktatási szolgáltatások minőségi fejlesztésére (5.1), amely célok mind hozzájárulnak az élhető települési környezet fejlesztéséhez.

A környezetbarát, okos technológiák (1.2, 6.1) (köztük megújuló energia) alkalmazása (4.2), valamint a természeti értékek és külterületi zöldinfrastruktúra megőrzése (4.1) szintén jelentős mértékben támogatják az élhető és lakhatási szempontból is vonzó megye megteremtését.

3.5.2 Foglalkoztatásra gyakorolt hatások

A foglalkoztatás javítása Bács-Kiskun megyében, az intelligens gazdaság átfogó cél megvalósítása kedvező hatással lesz a foglalkoztatásra. A fenntartható, a megye jövedelemtermelő képességét javító intézkedések mind a hét területi típusú stratégiában megtalálhatóak és három prioritásban szerepelnek közvetlenül. A többi négy prioritás is hat áttételesen a megye gazdaságára és a foglalkoztatásra.

Kiemelt cél a létrejött iparterületek és inkubátorházak minél jobb hasznosítása (1.2, 1.3, 1.4, 1.7), és a fejletlen, de Bács-Kiskun megyében nagy növekedési potenciállal rendelkező turizmus fejlesztése (1.1, 2.3, 7.1). A turizmus a helyi természeti, történelmi, kulturális értékekre és a gyógyvízre épülhet, továbbá a szabadidős programok, hangsúlyosan a sportolási lehetőségek (5.1) fejlesztésére. A közszolgáltatások fejlesztése (5.1) is munkahelyteremtő, továbbá a kisgyermeket nevelő, idős hozzátartozót gondozó nők foglalkoztatására is hatással bír.

A megye fejlesztésének különböző elemei együttesen, egymásra szinergikusan hatva erősítik a foglalkoztatást és az ezzel szorosan összefüggő jövedelemnövekedést.

3.5.3 Életminőségre, szabadidő eltöltésére, egészségi állapotra, szociális helyzetre gyakorolt hatások

Az élhető város - élő vidék és a belülről vezérelt ember és közösség átfogó célok a közszolgáltatások, szabadidős szolgáltatások, szolgáltatások fejlesztése (5.1), a környezeti infrastruktúra átfogó, területileg kiegyensúlyozott fejlesztése (4.1) elsősorban a lakosság egészségi állapotára hathat kedvezően elavult, illetve környezetszennyezőbb megoldások környezetbarát technológiákkal történő kiváltásán keresztül (a 1.2 fenntartható iparfejlesztés, az 1.3, 2.1, 2.2 fenntartható mezőgazdaság), míg a minőségi szolgáltatások elérhetőségének fejlesztése (a 6.1 okos település program) az életminőség javulásához és szabadidő eltöltési lehetőségek bővüléséhez (5.1) járul hozzá. A hátrányos helyzetűek számára tervezett felzárkóztatási programok (5.2), a szociális, gyermekjóléti, egészségügyi, oktatási, közművelődési, sport, közösségi szolgáltatások, terek fejlesztése (5.1), az okos megoldásokkal a szolgáltatások kiterjesztése a vidékre (6.1), az utak, járdák (3.3), parkok (2.3, 5.1), közművek (4.3) fejlesztése, a horizontális célokban megfogalmazott egészségfejlesztés és környezetvédelem témakörű szemléletformálás együttesen járul hozzá az életminőség, a szabadidő eltöltés, az egészségi állapot és a szociális helyzet javulásához.

3.5.4 A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások

A program intelligens gazdaság átfogó célja a foglalkoztatottságot hivatott növelni, ami elsősorban a gazdaság- és foglalkoztatottság prioritásban lévő intézkedéseken keresztül jelentős mértékben képes javítani a lakosság anyagi biztonságérzését.

Az átfogó célt támogató területi elvű hét stratégiai cél mindegye tartalmaz foglalkoztatást növelő intézkedéseket, továbbá a többi prioritásban is számos olyan elem jelenik meg, amelyek közvetlenül, vagy közvetetten ezt segítik (például: a 2.1 tanyák gazdasági fejlesztése, az 1.3, 2.2, 4.1 fenntartható gazdálkodás, az 5.1 helyi közszolgáltatások fejlesztésében a kisgyermeknevelési és az idősgondozás fejlesztése, az 5.2 hátrányos helyzetűek felzárkóztatása).

A komplex programmal segített járások stratégiai cél, a területi kohézió, esélyegyenlőség horizontális célok, az ember, család, közösség prioritás jelentős mértékben javíthatják a lakosság biztonságérzetét és csökkentheti veszélyeztetettségét a szegregációs folyamatok megfordításával, és az érintett Bácsalmási és Jánoshalmi járás leszakadásának megállításával.

3.5.5 Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatások

A komplex programmal segített járások stratégiai cél, az ott élő, gazdasági és társadalmi értelemben is leginkább veszélyeztetett lakosság felzárkózását hivatott megvalósítani az érintett Bácsalmási és Jánoshalmi járásokban, többek között szolgáltatásfejlesztéssel (5.1), agrárgazdasági (1.3, 2.2), gazdasági fejlesztésekkel (1.1, 1.2., 1.4, 1.5, 1.7), mentorálási programokkal, életvezetési és egyéb tanácsadásokkal, a foglalkoztatók és a munka világába kilépők támogatásával, felkészítésével (5.2).

Emellett a területi kohézió, esélyegyenlőség horizontális célok, az ember, család, közösség prioritás a megye teljes területén a társadalmi felzárkóztatást, az esélyek növelését és az esélyegyenlőséget tűzte zászlójára (5.1, 5.2). E cél elsősorban a célzott szociális munka módszertanán alapuló mentorálás, a képzési és foglalkoztatási programok megvalósításán keresztül érhető el.

3.5.6 A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatások

A belülről vezérelt ember és közösség, továbbá az élhető város - élő vidék átfogó célok egyik fontos eleme a helyi kultúra fejlesztése. A területi elvű stratégiai célok többsége is kapcsolódik közvetve, vagy közvetlenül a kultúra (5.1, 7.1), vagy a kulturális turizmus (1.1, 2.3) fejlesztéséhez. Közvetlen kulturális fejlesztést három stratégiai cél fogalmazott meg. A prioritások közül a kultúra fejlesztésére elsősorban az Ember, család, közösség prioritás hat, amely a kulturális közszolgáltatások fejlesztését (5.1) tartalmazza. Ezen túl további három prioritásban megjelenik a kultúrára épülő turizmusfejlesztés (2.3), a helyi identitás fejlesztése, megőrzése (7.1), közösségi terek fejlesztése (5.1). A népi hagyományokra, a megyei gasztronómiára, borkultúrára, kulturális emlékekre, történelmi emlékekre épülő turisztikai fejlesztések (1.1) ösztönzőleg hatnak a helyi kultúrára, ezért a programban foglalt turisztikai célok megvalósulásától a helyi kultúra fejlődése is várható.

3.6 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának gazdasági hatásai

3.6.1 A természeti erőforrásokra gyakorolt hatások

Az élhető város - élő vidék átfogó cél általánosan fogalmazza meg a környezeti célokat: *„A környezet és az emberi tevékenység kölcsönhatásainak fenntartható irányba történő fejlesztését kívánjuk elérni olyan módon, hogy az javulást eredményezzen a klímaváltozásra ható negatív tényezők ellenében. A célokhoz kapcsolódó eszközöket a tartósan leszakadó vidéki és városi perifériák, városközponti leszakadó területek és a tanyás térségek problémáira kívánjuk fókuszálni.”* Az Intelligens gazdaság átfogó cél a fenntartható gazdaságfejlesztési célt tartalmazza.

A horizontális célok közül négy tartalmaz környezetvédelmi célokat, amelyek közül a szemléletformálás szelíd marketinggel és a környezetvédelem és klímasemlegesség horizontális célok tartalmaznak közvetlen természeti erőforrásra gyakorolt hatást. A hét stratégiai célból ötben is megjelennek a környezetvédelmi intézkedések, klímavédelem, továbbá a hét prioritás szinte majdnem mindegyike tartalmaz olyan intézkedési elemet, amelyek közvetlen hatást gyakorolnak a természeti erőforásokra.

A megújuló energia széleskörű alkalmazása (4.2) révén a nem megújuló természeti erőforrások használatát hivatott csökkenteni (kőolaj, földgáz, szén, tűzifa), ezért a kedvezően hat a természeti erőforrások megőrzésére. Emellett, ugyanezen célt szem előtt tartva, tervben van a hulladékgazdálkodás környezetbarát fejlesztése is, ami az elsődleges alapanyag felhasználás csökkentésén, a többszöri használat és újrahasznosítás részarányának növelésén keresztül szintén a természeti erőforrások megőrzéséhez járul hozzá (1.2, 1.7). Hangsúlyos, sok helyen megjelenő elem a fenntartható mezőgazdaság (1.3, 2.1, 2.2), tájgazdálkodás (4.1), a talaj és vizek, mint természeti erőforrások takarékos használata.

3.6.2 Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatások

A program egyik horizontális célja a területi kohézió, amit követve az ipar és a kereskedelem fejlesztését is minden területre kiterjedően, az érintett szereplők és térségek adottságaihoz igazítva kívánja a megye megvalósítani.

Az üzleti környezet fejlesztése (1.4), vállalkozások versenyképességének fejlesztése (1.2, 1.5), mezőgazdaság és élelmiszeripar (1.3), innováció (1.6), szektorok közötti együttműködés fejlesztése (1.7) és generációváltás segítése (1.8) tárgyú intézkedések a fenti horizontális célt szem előtt tartva a megye egész területére tervezik az üzleti környezet fejlesztését, a kiépült iparterületi és ipari park infrastruktúra és a megépült 7 inkubátorház megtöltését innovatív vállalkozásokkal, a már működő kis- és középvállalkozások megerősítését.

A komplex programmal fejlesztendő járáások stratégiai célban jelenik meg hangsúlyosabban a területi kiegyenlítést szolgáló gazdaságfejlesztési cél.

A 6.1 több település számára nyújtott szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, összekapcsolva a szolgáltatásfejlesztéssel az okos megoldások alkalmazásával intézkedés céljai között szerepel a kistelepüléseken eddig nem elérhető termékek és szolgáltatások elérhetővé tétele, azt ezt felvállaló vállalkozások ösztönzése, támogatása. Továbbá a helyi, térségi lakosok, vállalkozások együttműködését szolgáló okos megoldások bevezetése, fókuszban a csere és a mikrovállalkozások kiskereskedelmi tevékenysége. A várostérségi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése stratégiai cél az adott várostérségben működő szolgáltató és kereskedő KKV-kat és önkormányzati gazdasági társaságokat ösztönzi a szolgáltatásaik elérhetővé tételében a szolgáltatáshiányos településeken.

A fentiek mindegyike a jelenlegi Kecskemét túlsúlyú ipar térben kiegyenlített fejlesztését és a kereskedelmi szolgáltatások vidéki kiterjesztését segíti, hogy vidéken az életminőséget befolyásoló ipari munkahelyek és a kereskedelmi szolgáltatások minél szélesebb köre legyen elérhető.

3.6.3 A mezőgazdaságra gyakorolt hatások

A komplex programmal fejlesztendő járáásokban tervezett az önkormányzatok, nonprofit szervezetek felkészítése a térségi KKV szektorba nem integrálható személyek tartós, közmunkaprogramon kívüli foglalkoztatására és a térségi agrárlogisztikai beruházások szerepének kialakítása és megerősítése. A Dél-Alföldi Gazdaságfejlesztési Zóna fejlődésének keretében tervezett beavatkozások egyik eszköze a vidéki agrárgazdaság feltételeinek megteremtése, aminek eredményeként a mezőgazdasági termelés volumenének növekedése várható.

Emellett az első két prioritás tartalmaz a megye egészére mezőgazdasági célokat: a fenntartható, mezőgazdasági termelés minőségi és mennyiségi fejlődését (1.3, 2.1, 2.2), elsősorban a vízbázis védelmét, és a talajminőség megóvását szem előtt tartó környezetbarát technológiák alkalmazásával, a hagyományosan meglévő kutatás-fejlesztési kapacitások fejlesztésével. Továbbá technikai és technológiai fejlesztéssel, fajtakísérletekkel, modellérettű tájgazdálkodási projektekkel, a termelői hálózatosodásban rejlő lehetőségek kihasználásával, termelési és értékesítési integrációs rendszerek kialakításával.

3.6.4 Az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatások

Az erdőgazdálkodás fejlesztése két stratégiai célban és egy intézkedés (4.1) tartalmában jelenik meg. Az erdőgazdálkodás szempontjából a megye klímaváltozással erősen veszélyeztetettnek számít a program alapján. Az erdőgazdálkodás nem kap kellő hangsúlyt a célok között, emiatt egyértelmű hatás nehezen kimutatható.

3.6.5 Az idegenforgalomra gyakorolt hatások

Az intelligens gazdaság átfogó célban, a hét területi típusú stratégia közül négyben és három prioritásban jelenik meg a turizmus fejlesztése. A turizmus fejlesztésére Bács-Kiskun Megye, mint kitörési pontra tekint, amely nagy fejlesztési potenciállal rendelkezik.

A gazdaság- és foglalkoztatás élénkítés (P1) prioritáson belül az első intézkedési terület a turizmus (1.1), amely a meglévő értékek fejlesztésére épít, nagyon széles kínálati palettával (például: folyami hajós, lovas, kerékpáros, gyalogos, gyógy-, wellness-, egészségturizmus, aktív rekreáció, ökoturizmus, vallási turizmus, gasztroturizmus, fesztiválturizmus), továbbá az attrakciók, szolgáltatások, szálláshelyek, vendéglátás minőségi és mennyiségi fejlesztésével kívánja növelni a megye turisztikai kapacitását és ezáltal az idegenforgalmát területileg kiegyensúlyozott hozzáférréssel.

Külön intézkedésben szerepel a 7.1 megyei marketing, mint a fejlődés egyik motorja, amely a turizmus fejlesztésére és a helyi identitás megőrzésére, fejlesztésére helyezi a fő hangsúlyt.

A helyi kulturális fejlesztéseknek is lehet turisztikai hatása (2.3) és a sport és egyéb közszolgáltatások (5.1) fejlesztésének.

3.6.6 A vízgazdálkodásra gyakorolt hatások

A program keretében cél a szélsőséges időjárás hatásainak mérséklése (ár- és belvízvédelem, öntözés) és a vízkészletek kiegyensúlyozott hasznosítása, ezért feladat az öntözési infrastruktúra, és - ahol az szükséges - a vízközmű rendszerek fejlesztése a megfelelő vízminőség biztosítása érdekében (1.3, 2.2,

4.1). Külön intézkedési terület a szivárgó ivóvíz és szennyvízrendszerek kiváltása (4.3). A kitűzött célok megvalósítása esetén a megyei vízgazdálkodási rendszer fejlődése, szélsőséges időjárási eseményekkel szembeni rugalmasságának javulása várható.

3.6.7 Az energetikára gyakorolt hatások

A jövőképből, a területi elvű stratégiai célokban, két horizontális célban és több prioritásban is megjelenik az energiahatékonyság és a megújuló energiatermelés (4.2). Az energetikai kutatás-fejlesztések ösztönzése és támogatása is megjelenik. A területfejlesztési program céljainak megvalósulása esetén Bács-Kiskun megye az egyi legtöbb megújuló energiát termelő megyévé válna.

3.6.8 A közlekedésre gyakorolt hatások

Az Élhető város - élő vidék átfogó cél és a területi típusú stratégiai célok is tartalmazzák közlekedésfejlesztést. A közlekedésfejlesztés önálló prioritásban szerepel (Térségi elérhetőség és mobilitás), amely a megye átfogó, területileg kiegyensúlyozott közlekedésfejlesztését tűzte ki célul (3.1, 3.2, 3.3., 3.4), támogatva a digitális és kreatív megye közlekedési megoldásaival (6.1). A közlekedésfejlesztésen belül a közútfejlesztések (3.1), a kerékpárhálózat fejlesztése (3.2), a településen belüli közlekedési infrastruktúrák (3.2 út, járda, kerékpárút) és a közösségi közlekedés (3.4) önálló intézkedési területként szerepel. Továbbá a turisztikai fejlesztéseket tartalmazó intézkedési területek is tartalmazzák közlekedésfejlesztési célokat (1.1). A program céljainak megvalósulása esetén a megye átalakuló közlekedési térszerkezete lehetővé tenné a közlekedésileg elzárt, hátrányos helyzetű térségek elérhetőségét, ugyanakkor a kelet - nyugat irányú gyorsforgalmi útfejlesztések és a Paks II. beruházáshoz kötődő közlekedésfejlesztések a Bács-Kiskun megyén áthaladó forgalom jelendő növekedését generálja.

3.6.9 A műszaki infrastruktúrára gyakorolt hatások

A program megvalósítása esetén a műszaki infrastruktúra jelentős fejlődése várható. Az előző pontban bemutatott infrastrukturális fejlesztések mellett a prioritások intézkedési területei alapján számos további műszaki infrastrukturális fejlesztés megvalósítása várható: a helyi és térségi közszolgáltatások, így a gyermekjóléti, oktatási, munkába állást segítő, egészségügyi és szociális szolgáltatások (5.1) műszaki infrastrukturális fejlesztésével, energiahatékonysági és megújuló energia fejlesztésekkel (4.2), az okos települések programok keretében az IKT elérhetőség javításával (6.1), valamint a városi közterületek, utak (3.3), szabadidős terek, közösségi, sport és kulturális (5.1) infrastruktúra fejlesztésével.

3.6.10 A térség versenyképességére gyakorolt hatások

Az intelligens gazdaság átfogó cél közvetlenül, a többi átfogó cél közvetetten járul hozzá Bács-Kiskun megye versenyképességének növekedéséhez. A stratégiai célok területi elvűek, emiatt szinte mindegyikben szerepel versenyképességet javító cél.

Az első prioritás a gazdaság széleskörű fejlesztését célozza, az innováció, digitalizáció, zöld megoldások (energiahatékonyság, megújuló energiatermelés, hulladékcsökkentés és hasznosítás) révén a KKV szektor versenyképességét, egy munkavállalóra eső termelékenységet, a hozzáadott értékét,

alkalmazkodóképességét növelve (1.2, 1.3, 1.5, 1.7, 4.2 intézkedések). Az innovációs potenciál jobb kihasználása (1.6) külön intézkedési területként is szerepel. Az 1.6 innováció, versenyképességnövelés az 1.1 turizmus, az 1.3 mezőgazdaság, az 1.7 szektorok közötti partnerség, együttműködés erősítése intézkedési területeken is hangsúlyosan megjelenik.

A térségi elérhetőség (3.1, 3.2, 3.4), a közszolgáltatások fejlesztése (5.1), az okos megoldások (6.1) és a szemléletformálás közvetetten mind hatnak a versenyképességre, segítve a hátrányos helyzetűek, különösen a nők munkába állását, munkába visszatérését, a versenyképességhez szükséges készségek, tudás megszerzését (5.2).

3.7 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program összefoglaló értékelése a környezeti, társadalmi, gazdasági következmények alapján, feltárt konfliktusok értékelése, a környezeti, társadalmi, gazdasági szempontból elfogadható változatok meghatározása

A most készült Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program az élehetőséget, a gazdaságfejlesztést előtérbe helyező megközelítést alkalmaz. Ezek elkerülhetetlenül olyan intézkedéseket alapoznak meg, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek, hiszen a program gazdaság-, közlekedés- és lakóterületi fejlesztéseinek elsődleges terepét és hatásviselőjét a természeti és épített környezet alkotja:

- A potenciális konfliktusok egyik fő területét jelentik a turisztikai intézkedések (1.1, 2.3, 7.1). Bár a program tartalmazza a turisztikai fejlesztések esetében egyes attrakciók fenntarthatósági szempontoknak megfelelő fejlesztését, alapvetően továbbra is fontos gazdaság-élénkítési területként kezeli a kis területen akár nagyobb látogatótömeget is mozgósítani képes turizmust. Ezek a tevékenységek az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockázatos hatással járhatnak, különösen, ha természeti területeket tárnak fel a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt, vagy ha érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járnak.
- A turizmus mellett a mezőgazdaság is egyértelmű erőssége Bács-Kiskun megyének, és a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepel. Potenciálisan ez is környezetterhelő hatásokkal járhat (pl. vegyszereket juttathat a környezetbe, vagy természeti területeket, élőhelyeket vonhat művelés alá).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, vagy új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár.
- A népesség növelése, illetve az életszínvonal emelése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- Sok olyan intézkedés is szerepel a programban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így befolyásolják a településképet.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztés is található.
- A feldolgozóipar fejlesztése is járhat környezetszennyező technológiák alkalmazásával.

Társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező hatások várhatóak a 2021-2027-es időszakra vonatkozó területfejlesztési program megvalósítása során. Az intelligens gazdaságfejlesztés

és a gazdaságot és élhetőséget egyaránt támogató infrastrukturális feltételek fejlesztésén keresztül a versenyképesség javulása várható. Társadalmi szempontból javul az esélyegyenlőség az oktatási, képzési lehetőségek fejlesztésén keresztül, valamint erősödik a társadalmi felzárkózás a hátrányos helyzetű (komplex programmal fejlesztendő) térségek és csoportok fejlesztésén keresztül.

A változások ugyanakkor számos konfliktust is generálhatnak gazdasági és társadalmi szempontból. A turisztikai fejlesztések kapcsán elsősorban kezdetben a régi és új szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért. A gazdaságfejlesztés területén a gyorsabban fejlődő vállalkozások munkaerőt, megrendeléseket vonhatnak el a lassabban fejlődő, nem kellően rugalmas vállalkozásoktól. A hátrányos helyzetűek felzárkóztatási, integrálási programjai is válhatnak ki a lakosság körében ellenállást, annak ellenőre, hogy a többség egyetért a célokkal.

4 A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ, KÖRNYEZETRE, TÁRSADALOMRA, GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK KEZELÉSE

Az alábbi szempontokból minél több érvényesül, annál inkább fenntartható lesz a gazdaságfejlesztés és annál kevésbé lesz negatív hatással a környezetre. Az európai uniós és hazai szigorú jogszabályi előírások elősegíthetik e szempontok érvényesülését, de nem minden szempont kötelező. Emiatt a pályázati felhívások tartalmánál a környezetvédelmi, fenntarthatósági horizontális szempontok szigorítása és a támogatás fajlagos költségében és a támogatás mértékében ezen többletköltségek támogathatóságának megjelenése együttesen járulhat hozzá, hogy Bács-Kiskun Megye, Magyarország és Európa úgy növekedjen, hogy közben zöldebbé és klímasemlegessé váljon.

4.1 Káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése

A program stratégiai és prioritások szerinti céljai könnyen összeegyeztethetők a környezeti szempontokkal. Mindegyik esetében található ugyanakkor olyan intézkedések, vagy megalapozhatók olyan jövőbeni intézkedések, amelyek a természeti erőforrások nem fenntartható kiaknázásával, vagy a környezetterhelést emelő fogyasztásnövekedéssel járhatnak. A program összefoglaló értékelését tartalmazó 3.7. fejezetben hét olyan intézkedési területet azonosítottunk, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek. Ezek esetében a káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére szolgáló intézkedések az alábbiak lehetnek:

- A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai intézkedésekkel szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell.
- Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.
- A közlekedési, termelési, vagy mezőgazdasági eredetű szennyezéssel járó gazdaság-élénkítő tevékenységek káros hatásai részben ellensúlyozhatók a környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltást célzó elemekkel, környezettudatos gazdasági tevékenységek ösztönzésével. Fontos, hogy a környezettudatos szemléletformálás és a

szennyezés-elkerülés minden gazdasági tevékenység esetében kiemelt értékelési, döntésmegalapozó szempont legyen. A mezőgazdasági művelés alá vont területek esetén kerülni kell új természeti területek igénybevételét.

- A népesség életszínvonal emelése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést, ezért ezeket szemléletformálással, energetikai fejlesztésekkel és egyéb, a kibocsátások csökkentésével, racionalizálásával járó fejlesztésekkel kell kombinálni.
- Új épületek megvalósítása, vagy meglévők funkcióbővítő átalakítása esetén a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt.
- A közlekedésfejlesztési intézkedések esetében nagyjából egyensúlyban vannak a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztések és a szennyező forgalom egy részét környezetbarát közlekedési módokkal kiváltó intézkedések.
- A feldolgozóipar fejlesztésénél, amennyiben műszakilag lehetséges a környezettszennyező, veszélyes technológiák helyettesítését kell előtérbe helyezni, amennyiben műszakilag nem lehetséges, a biztonságot növelő megoldásokat kell alkalmazni.

4.2 Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre

A Területfejlesztési Program véglegesítése során, vagy esetleges időközi felülvizsgálata keretében megfontolandó az alábbi intézkedések beépítése:

- A mezőgazdasági, gazdasági-élénkítési és közlekedési fejlesztések során el kell kerülni a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételét, zavarását vagy károsítását. Érzékeny természeti területeken csak természetkímélő gazdálkodási módok preferálandók.
- A program szennyvíz- és csapadékvíz technológiai fejlesztései között célszerű a fenntartható fejlődés környezeti követelményeinek megfelelő iszapkezelést is támogatni.
- A vízellátási létesítmények építését vagy átépítését célzó intézkedések esetében figyelembe kell venni a vízjogi létesítési engedély beszerzésének követelményét.
- A közlekedési átjárhatóságot javító, így határvédelmi szempontokat is érintő fejlesztések miatt intézkedési tervek szükségesek esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére.
- Az erdőgazdálkodás nem kap kellő hangsúlyt a célok között, célszerű a területfejlesztési programban a célok között szerepeltetni, mind a meglévő erdők fenntartását, új erdők telepítését (elsősorban a gyengébb minőségű termőföldek felhasználásával) és a védőerdősávok telepítését.
- Az iparfejlesztésnek együtt kell járnia védőerdők telepítésével, továbbá az üzemi zöldterületen a minél nagyobb CO₂ lekötést biztosító növényzet megőrzésével, telepítésével. Az üzemi épületek extenzív zöldtetővel történő ellátása is képes ellensúlyozni az iparfejlesztés miatt kieső növényzetet. A napelemek az extenzív zöldtetőre is telepíthetőek, amennyiben megfelelő növénytársulásokkal ültetik be a tetőt, figyelembe véve az árnyékos és folyamatosan árnyék borította tetőfelületeket.

- Önmagában egy gazdaságfejlesztési tevékenységgel járó építési, gép gyártási tevékenység károsanyag kibocsátással, nyersanyag felhasználással jár. Ez egy rövid távú negatív környezeti hatás, amelyet a hosszú távú, fenntartható szemléletű fejlesztés a létrehozott épület, eszköz élettartama alatt képes ellensúlyozni és összességében az élettartam alatt keletkező pozitívumok meghaladják a rövid távú negatívumokat. A fejlesztések során ehhez a minőségi anyagok felhasználását, az alacsony karbantartási igényű, hosszú élettartamú megoldásokat, az energia megtakarítást és az alacsonyabb energiafogyasztást, alacsony hulladék képződéssel, alacsony vízfogyasztással vagy szürkevíz felhasználással járó technológiát, továbbá a megújuló energiák széles körű használatát kell előtérbe helyezni, amelyek együttesen képesek a fenti hosszú távú pozitív hatást kifejteni. Javasolt a karbantartási fenntarthatóság, élettartam és a minőség, az alacsony hulladék képződés beépítése a meglévő horizontális szempontokba.
- A megye nagyon gazdag régészeti lelőhelyek tekintetében, melyek egyik oldalról attrakcióként értékesíthetők, ugyanakkor beruházási oldalról veszélyeket rejtnek, amelyre fel kell hívni a figyelmet.
- Ökológiai szempontból a Duna és a Tisza, valamint a medréhez és hullámteréhez kapcsolódó élőhelyek kiemelt jelentőséggel bírnak, a terület hasznosítása fokozott körültekintéssel történhet, hagyományos, környezetkímélő megoldásokkal.
- Az agrártermelés és a tanyákhoz köthető élelmiszer termelés fejlesztése során a termés hozam növelés és a termelésbiztonság növelés mellett az ökológiai gazdálkodási módszerek széles körű elterjesztése, a vízmegtartás és az öntözés kiépítése együttesen képes lehet a termelés növelésből eredő környezetterhelés csökkentésére és a meglévő táji sokszínűség megőrzésére, az elsivatagosodási folyamat megállítására. Az élelmiszer termelés növelése részben történhet a magas tápanyag tartalmú zöldségtermesztés növelésével, amely vízigényes, de kisebb terület több ember élelmiszerellátását tudja biztosítani, mint a hagyományos szántóföldi növénytermesztés. Az ökológiai és bio termelés elterjesztése ne csak néhány területi stratégiai célban jelenjen meg, hanem a prioritások intézkedéseiben is a program véglegesítése során.
- A helyi kultúra ápolása, megőrzése, az identitás erősítése hozzájárul a hagyományok, népi értékek megőrzéséhez, előmozdítva a hungarikumok és a megyei értéktárban szereplő értékek megőrzését. A fesztiválok ökológiai lábnyomát a szervezés során minél kisebbre kell csökkenteni.
- A fejlesztések megvalósítása esetén vizsgálni kell a zaj és levegőszennyezési hatásokat.
- A megújuló energiával ellátott villanymozdonyok, elektromos és hidrogén meghajtású közúti járművek és a jövő technológiájának elérhetővé tétele segít a közlekedés kizöldítésében, a szénhidrogén használt visszaszorításában. Az elektromos és hidrogén töltők terjedését ösztönözni kell.
- A széleskörű megújuló energiatermelés növelésénél célszerű megkövetelni, hogy a fejlesztés további természeti erőforrás igénybevétele nélkül, biomassza alapú energiatermelés esetén a meglévő mezőgazdasági termelés hulladékaira alapozva, naperőművek esetében elsősorban épületek tetején, vagy árnyékolást igénylő növényeket is termeszto kertészeti művelésű területen történjen, ahol árnyékoló, öntözőrendszer tartó és csapadékvíz gyűjtő funkciót tölthet be, vagy olyan területen, ahol a mezőgazdasági termelést nem akadályozza (pl.: szikesedő legelők).

4.3 A feltárt gazdasági, társadalmi konfliktusok feloldására, a káros hatások ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések meghatározása

A hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatását, integrálását célzó programok esetében lakossági fórum szervezése, illetve a leginkább érintett lakókkal kicsoportos személyes egyeztetés is javasolt. A fejlesztéssel járó előnyök megismertetése várhatóan megszünteti a lakosság bizalmatlanságát, esetleges ellenállását, míg a fejlesztéssel hátrányosan érintett lakosság esetén javasolt valamilyen szintű kártérítés (anyagi, vagy jövőben szolgáltatás) felajánlása.

A turisztikai vállalkozások, és különösen a régiók és újak közötti viszony elmérgesedése turisztikai vállalkozásokat tömörítő területi szövetségek létrehozásával előzhető meg aktív tagi élet, találkozók, vitaestek, közös programok szervezése mellett.

Az azonos területen tevékenykedő gyorsabban fejlődő vállalkozások és a lassabban fejlődő vállalkozások közötti együttműködési fórumok, közös szervezetek révén lehet megtalálni az egyes vállalkozások szerepét a gazdaság fejlődése során, amely egyes vállalkozások tevékenységváltását, mentorálását is eredményezheti. További hatás lehet a generációváltási probléma megoldása egyesüléssel.

5 JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, INTÉZKEDÉSEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program amellet, hogy célrendszere a megye következő évekre érvényes fejlesztési keretrendszerének sarokpontjait képezi, további stratégiai dokumentumokon keresztül is érvényesül: Átfogó céljának, stratégiai céljainak és az ezeket kibontó prioritásoknak meg kell jelennie a különböző megyei, térségi és települési fejlesztési/tervezési dokumentumokban (megyei és települési területfejlesztési programok; integrált településfejlesztési stratégiák; települési településrendezési tervek; megyei/térségi/települési ágazati stratégiák, tervek és programok; stb.), ezekhez illeszkedő, a célokat kibontó és adott tervezési szintre adaptáló intézkedések útján. A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepción alapul, amely a Bács-Kiskun Megyei Területrendezési Terv 2020. évi felülvizsgálatának figyelembe vételével készült, így e dokumentumok összhangja megvalósult. Kiemelt környezeti szempontok, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni:

- A programban rögzített térhasználati elveket követni kell. Ezek legfontosabb környezeti szempontú eleme, hogy minden jövőbeni fejlesztésben a környezettudatosság és fenntarthatóság első helyen és következetesen érvényesítendő szempont legyen.
- Nem lehet cél a Bács-Kiskun megyei, kis területre koncentrált tömegturizmus erősítése. Helyi értékekre koncentráló és a környezetet nem terhelő, vagy a káros hatásokat kompenzáló, minőségi turisztikai fejlesztések preferálandók, amelyek arányosan oszlanak el a megye területén.
- Gazdaság-élénkítő intézkedések tervezésénél előnyben kell részesíteni a környezettudatos tevékenységeket (körforgásos gazdasági alapelveknek megfelelő tevékenységek, jövőcentrikus ágazatok fejlesztései), és el kell kerülni védett természeti területek és közvetlen környezetük bolygatását, vagy természeti területek művelés alá vonását, továbbá jó minőségű termőföld művelés alóli kivonását.

- Az épített környezet, településkép értékeinek megőrzése érdekében új épületek megvalósítása, vagy meglévők funkcióbővítő átalakítása esetén a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt. A településeken élők életminőségének javítását elősegítő zöldterület-fejlesztéseknek célszerű prioritást biztosítani.

Társadalmi-gazdasági szempontból javasolt még más, turisztikai fejlesztésekkel érintett területek esetén is erősíteni az adott területen szolgáltató turisztikai vállalatok együttműködését, vagy a már működő iparági szövetségen keresztül, vagy új szövetség létrehozásával.

6 KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSA

6.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási javaslatok értékelése

A vizsgált program 3 átfogó célja, 7 területi típusú stratégiai célja, 7 prioritása és 23 ezeket kibontó intézkedése kijelöli az általános fejlesztési irányokat, ezekhez pedig indikátorokat, szereplőket és indikatív forrásokat is rendel. Emellett tartalmaz a program területi fókusz is (A kedvezményezett, komplex programmal segített járásokat, a tanyás térségeket támogatja specifikus eszközrendszerrel, a nagyobb településeken a belvízelvezetést, kisebb településeken a vízvisszatartást és tározást priorizálja).

Az „Erőforrásaink megőrzése, fejlesztése és hatékony használata” P4. prioritás tartalmazza elsődlegesen a környezetállapotra közvetlen módon vonatkozó indikátorokat, de más prioritásban is fordul elő e témájú indikátor, amelyek a következők:

- Barnemezős területek rekonstrukciója: A fejlesztéssel érintett terület (m²)
- Energetikai felújítással szolgáltató tér, szolgálati lakás, bérlakás fejlesztés: A fejlesztéssel érintett terület (m²)
- Hulladéklerakók felszámolása, rehabilitálása: Fejlesztéssel érintett létesítmények száma (db)
- Klíma-alkalmazkodás, klímavédelem fejlesztése: Megvalósítani tervezett klíma-alkalmazkodással, klímavédelemmel kapcsolatos projektek száma (db)
- Komplex vízvédelmi és egyéb hasznosítású fejlesztés: Megvalósítani tervezett komplex vízvédellel kapcsolatos projektek száma (db)
- Hulladék gyűjtés, feldolgozás és hasznosítás fejlesztés: Környezetvédelmi szolgáltatásfejlesztési projektek száma (db)
- Környezetvédelmi és katasztrófakockázat elhárítási fejlesztések: Környezetvédelmi, katasztrófa védelmi projektek száma (db)
- Megújuló energiatermelés fejlesztése: CO₂ megtakarítás (t)
- Innovatív szennyvízhasznosítás: Innovatív szennyvízfelhasználási projektek száma (db)
- Ivóvízrendszerek fejlesztése: Felújított ivóvízrendszerek száma (db)
- Szennyvízrendszerek fejlesztése: Felújított szennyvízrendszerek száma (db)

- Barnamezős területek közszolgáltatási, közösségi hasznosítása: Barnamezős területek közösségi fejlesztése (m²)
- Közszolgáltatások energiahatékonysági fejlesztése: CO2 megtakarítás (t)
- Hulladékgazdálkodás, körkörös gazdaság fejlesztése: Fejlesztett vállalkozások és szolgáltatások száma (db)

A Területfejlesztési Program Stratégiai Programrésze a VIII. Monitoring és értékelési terv fejezete az alábbi megállapítást teszi:

„A monitoring és értékelési terv kidolgozása a Partnerségi megállapodás tartalmának és az operatív programok részletszabályainak és a végrehajtási kereteket megszabó jogszabályok (vagy azok tervezeteinek) megismerését követően lehetséges.”

A monitoring rendszer bemutatása az operatív programrész IV.1. „A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere” pontban és a IV.3. „A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása” pontban szerepel.

A Területfejlesztési Programozás következő fázisaiban (pl. a stratégiai és operatív program véglegesítésekor) nagyon fontos, hogy a most hiányzó tartalmak meghatározásra kerüljenek. Így érhető el az országos szintű fejlesztési dokumentumokkal való minél teljesebb összhang, az alsóbb szintű dokumentumok minél hatékonyabb orientációja, a várhatóan jövőben is csak korlátozottan rendelkezésre álló fejlesztési források minél hatékonyabb koncentrációja és a környezeti/fenntarthatósági szempontok minél erősebb érvényesítése. Célszerű a stratégiai programrész felülvizsgálatánál összefoglalni a monitoring rendszer lényegét.

Mivel a vizsgált program tartalmaz a megvalósítás során várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási intézkedéseket, ebben a fejezetben csak általános javaslatot fűzünk a későbbi programozás monitorozási lépéseihez: A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai és egyéb intézkedésekkel, valamint a mezőgazdasági termelés bővítésével, intenzitásának fokozásával járó intézkedésekkel szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásait pedig következetesen monitorozni kell. A természeti környezetben bekövetkezett általános (természetes és antropogén) folyamatoknak jó és érzékeny indikátora lehet a Natura 2000 területek jelölő fajainak és élőhelyeinek monitorozása.

6.2 Javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre

Tekintettel arra, hogy a program a megye élhetőségét és a gazdaságfejlesztést helyezi középpontba – amely célok sokféle módon kerülhetnek ütközésbe a legkülönbözőbb környezetvédelmi szempontokkal – javasoljuk, hogy a környezeti hatások monitorozásnak eredményeiről a Megyei Közgyűlés legalább évente kapjon tájékoztatást, kiegészítve a tapasztalható problémákat orvosló intézkedésekre vonatkozó szakértői javaslattal.

A program stratégiai környezetét vizsgálva látható, hogy különösen sok a 2020-ban lejáró felsőbb szintű stratégiai dokumentum, mivel ezek jelentős része a 2014-2020-as Európai Unió finanszírozási időszakhoz igazítva készült. A lejáró dokumentumok kisebb része jelenleg aktualizálás alatt áll, más része pedig a következő 1-2 évben várhatóan aktualizálásra kerül. Ezt az időszakot követően célszerű lesz a területfejlesztési program időközi aktualizálása, annak érdekében, hogy biztosan illeszkedjék a 2021-2027-es időszakra érvényes nemzeti stratégiai keretekhez.

7 KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen hatásvizsgálat célja a 2021-2027-es időszakra tervezett Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása. A hatásvizsgálat nem végez önálló adatgyűjtést, a rendelkezésre álló dokumentumok elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával azonosít várható hatásokat.

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program nem helyezi teljesen új alapokra a megye fejlesztését, így a korábbi, 2014-2020-as tervezési időszakra készített program környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai sem módosulnak jelentős mértékben. Ugyanakkor az átfogó, és különösen a stratégiai célok szintjén módosult a jövőkép elérést szolgáló célrendszer, ami eltérő hatásokat eredményezhet. Emellett, az új program hatásainak vizsgálata a megváltozott környezet miatt is indokolt, hiszen még ugyanazon célok megvalósítása is jelentősen eltérő hatásokat eredményezhet 2021 után a hét évvel korábbi helyzettel összehasonlítva.

Az átfogó, stratégiai és horizontális célok és elvek egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését, ugyanakkor megállapítható, hogy a célrendszert olyan társadalmi szempontok dominálják, mint az élhetőség és gazdaságfejlesztés. A gazdasági és környezeti fejlesztések ezek megvalósítását hivatottak támogatni, ugyanakkor célként jelenik meg a fenntarthatóság és a káros gazdasági hatások ellensúlyozása.

A hatásvizsgálat részletesen elemzi a környezeti, társadalmi és gazdasági hatásokat. A program fő hangsúlyából egyértelműen látható a gazdaság-élénkítés, a közlekedésfejlesztés és turizmus-fejlesztés szempontjainak potenciális ütközése a környezeti és fenntarthatósági érdekekkel. A környezeti hatásokon túl a program társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező változásokhoz vezethet a 2021-2027-es megvalósítás során. Az intelligens gazdaságfejlesztés és az élhetőséget javító infrastrukturális feltételek fejlesztésén keresztül a versenyképesség javulása várható. Társadalmi szempontból javul az esélyegyenlőség az oktatási, képzési lehetőségek fejlesztésén keresztül, valamint erősödik a társadalmi felzárkózás a hátrányos helyzetű (komplex programmal fejlesztendő) térségek és csoportok fejlesztésén keresztül.

A hatásvizsgálat során azonosított fő konfliktusterületek:

- A megyei célrendszerben továbbra is fontos gazdaság-élénkítési terület az akár nagyobb látogatótömeget is kis területre mozgósítani képes turizmus, ami az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockáztató hatással járhat.
- Az ugyancsak hangsúlyos elemként megjelenő mezőgazdaság is környezetterhelő hatásokkal járhat (pl. vegyszereket juttathat a környezetbe, vagy természeti területeket, élőhelyeket vonhat művelés alá).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, vagy új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár.
- A népesség életszínvonal emelése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést
- Sok olyan intézkedés is szerepel a programban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így befolyásolják a településképet.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztés is található.

- A turisztikai fejlesztések kapcsán elsősorban kezdetben a régi és új szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért.
- A feldolgozóipar fejlesztésénél, amennyiben műszakilag lehetséges a környezetszennyező, veszélyes technológiák helyettesítését kell előtérbe helyezni, amennyiben műszakilag nem lehetséges, a biztonságot növelő megoldásokat kell alkalmazni.
- A gazdaságfejlesztés területén a gyorsabban fejlődő vállalkozások munkaerőt, megrendeléseket vonhatnak el a lassabban fejlődő, nem kellően rugalmas vállalkozásoktól.
- A hátrányos helyzetűek felzárkóztatási, integrálási programjai is válhatnak ki a lakosság körében ellenállást, annak ellenőre, hogy a többség egyetért a célokkal.

A feltárt káros hatásokat és konfliktusokat a hatásvizsgálat a következő eszközökkel javasolja elkerülni, csökkenteni vagy ellentételezni:

- A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai intézkedésekkel szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell.
- Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.
- A közlekedési, termelési, vagy mezőgazdasági eredetű szennyezéssel járó gazdaság-élénkítő tevékenységek káros hatásait a környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltást célzó elemekkel, környezettudatos gazdasági tevékenységek ösztönzésével kell ellensúlyozni.
- A mezőgazdasági művelés alá vont területek esetén kerülni kell új természeti területek igénybevételét.
- Az életszínvonal emelésének kommunális eredetű környezetterhelést növelő hatásait szemléletformálással, energetikai fejlesztésekkel és egyéb, a kibocsátások csökkentésével, racionalizálásával járó fejlesztésekkel kell ellensúlyozni.
- Új épületek megvalósítása, vagy meglévők funkcióbővítő átalakítása esetén a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt.
- A közlekedésfejlesztési intézkedések esetében egyensúlyban kell tartani a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztéseket és a szennyező forgalom egy részét környezetbarát közlekedési módokkal kiváltó intézkedéseket.
- A hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatását, integrálását célzó programok esetében lakossági fórum szervezése, illetve a leginkább érintett lakókkal kicsoportos személyes egyeztetés is javasolt. A fejlesztéssel járó előnyök megismertetése várhatóan megszünteti a lakosság bizalmatlanságát, esetleges ellenállását, míg a fejlesztéssel hátrányosan érintett lakosság esetén javasolt valamilyen szintű kártérítés (anyagi, vagy jövőben szolgáltatás) felajánlása.
- A turisztikai vállalkozások, és különösen a régi és új közötti viszony elmérgesedése turisztikai vállalkozásokat tömörítő területi szövetségek létrehozásával előzhető meg aktív tagi élet, találkozók, vitaestek, közös programok szervezése mellett.
- Az azonos területen tevékenykedő gyorsabban fejlődő vállalkozások és a lassabban fejlődő vállalkozások közötti együttműködési fórumok, közös szövetkezetek révén lehet megtalálni az

egyes vállalkozások szerepét a gazdaság fejlődése során, amely egyes vállalkozások tevékenységváltását, mentorálását is eredményezheti. További hatás lehet a generációváltási probléma megoldása egyesüléssel.

A területfejlesztési program véglegesítésekor megfontolandó intézkedések:

- A mezőgazdasági, gazdasági-élnkítési és közlekedési fejlesztések során a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételének megakadályozása;
- A program szennyvíz- és csapadékvíz technológiai fejlesztései között célszerű a fenntartható fejlődés környezeti követelményeinek megfelelő iszapkezelést is támogatni;
- A vízelétesítmények építését vagy átépítését célzó intézkedései esetében figyelembe kell venni a vízjogi létesítési engedély beszerzésének követelményét;
- A közlekedési átjárhatóságot javító, így határvédelmi szempontokat is érintő fejlesztések miatt intézkedési tervek szükségesek esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére;
- Az erdőgazdálkodás nem kap kellő hangsúlyt a célok között, célszerű a területfejlesztési programban a célok között szerepeltetni, mind a meglévő erdők fenntartását, új erdők telepítését (elsősorban a gyengébb minőségű termőföldek felhasználásával) és a védőerdő sávok telepítését;
- Az iparfejlesztésnek együtt kell járnia védőerdők telepítésével, továbbá az üzemi zöldterületen a minél nagyobb CO₂ lekötést biztosító növényzet megőrzésével, telepítésével;
- Javasolt a Területfejlesztési Program véglegesítésekor a környezetvédelmi horizontális célokat kiegészíteni a karbantartási fenntarthatósággal, élettartammal és a minőséggel, az alacsony hulladék képződéssel;
- A megye nagyon gazdag régészeti lelőhelyek tekintetében, melyek egyik oldalról attrakcióként értékesíthetők, ugyanakkor beruházási oldalról veszélyeket rejtenek, amelyre fel kell hívni a figyelmet;
- Ökológiai szempontból a Duna és a Tisza, valamint a medréhez és hullámteréhez kapcsolódó élőhelyek kiemelt jelentőséggel bírnak, a terület hasznosítása fokozott körültekintéssel történhet, hagyományos, környezetkímélő megoldásokkal;
- Az ökológiai és bio természetis elterjesztése ne csak néhány területi stratégiai célban jelenjen meg, hanem a Területfejlesztési Program véglegesítésekor a prioritások intézkedéseiben is;
- A fesztiválok ökológiai lábnyomát a szervezés során minél kisebbre kell csökkenteni;
- A fejlesztések megvalósítása esetén vizsgálni kell a zaj és levegőszennyezési hatásokat;
- Az elektromos és hidrogén töltők terjedését ösztönözni kell.

A Területfejlesztési Program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatások monitorozására tett javaslat: A természeti területeket igénybe vevő turisztikai és egyéb intézkedésekkel szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásait pedig következetesen monitorozni kell;

Egyéb szükséges intézkedésekre tett javaslatok:

- A környezeti hatások monitorozásnak eredményeiről a Megyei Közgyűlés legalább évente kapjon tájékoztatást, kiegészítve a tapasztalható problémákat orvosló beavatkozásokra vonatkozó szakértői javaslattal;

- A különösen sok a 2020-ban lejáró felsőbb szintű dokumentum miatt célszerű lesz a Területfejlesztési Koncepció és Program időközi aktualizálása, annak érdekében, hogy azok biztosan illeszkedjenek a 2021-2027-es időszakra érvényes nemzeti stratégiai keretekhez.